

## Ecologische inventarisatie Harinxmaland

eindconcept

**Opdrachtgever:**  
Gemeente Sneek  
Postbus 10.000  
8600 HA Sneek

**Opdrachtnemer:**  
Eelerwoude Noord  
Venekoterweg 56  
8431 HH Oosterwolde Fr  
Tel.: 0516 - 523062 Fax: 0516 - 523316  
e-mail: [oord@eelerwoude.nl](mailto:oord@eelerwoude.nl)  
<http://www.eelerwoude.nl>

Project nr. 1180

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
Michiel van Kerkvoorde	Randy Leeper	7 december 2004



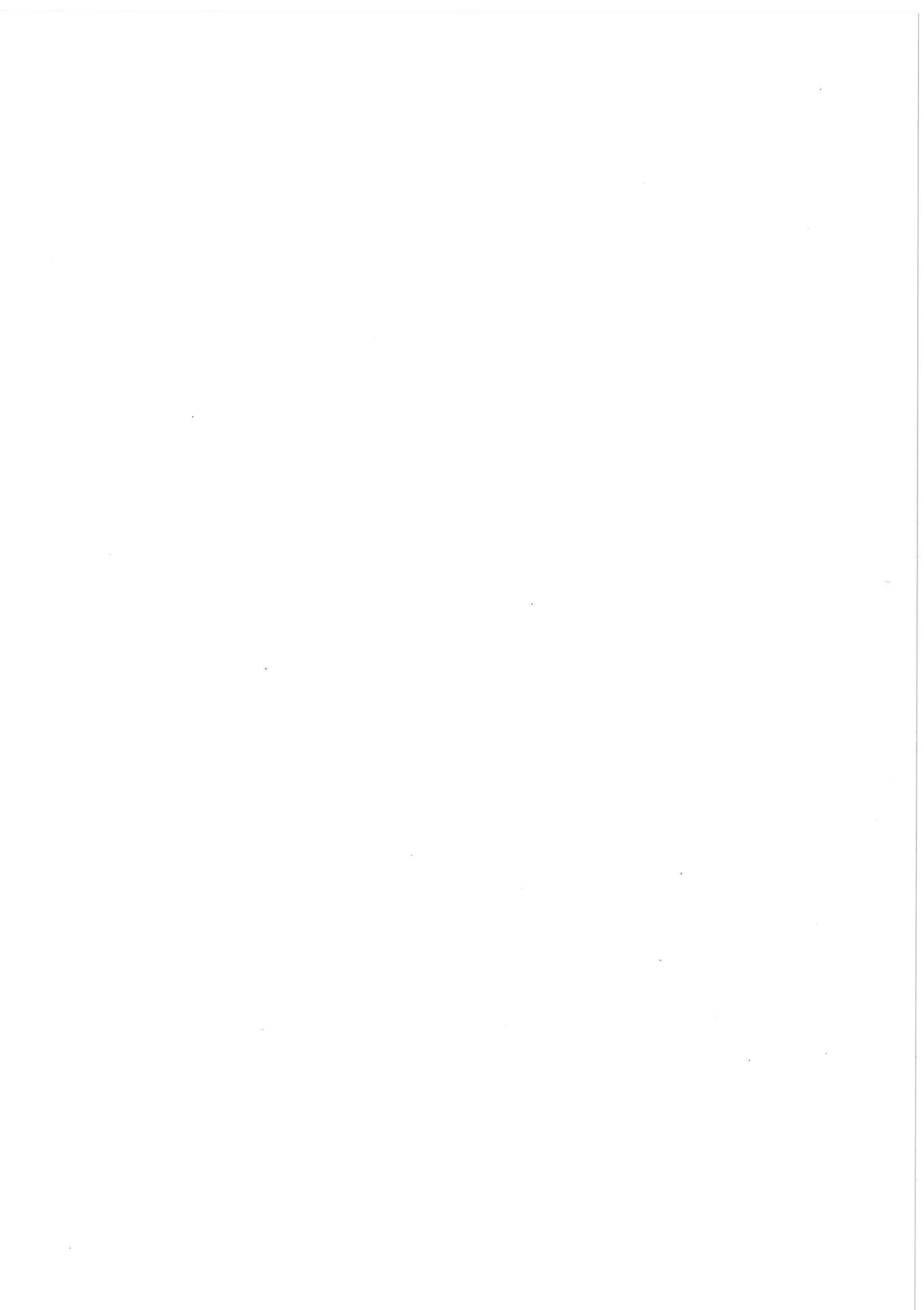


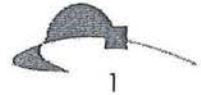
## INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING .....	1
2.	HUIDIGE SITUATIE .....	2
2.1	Ligging en begrenzing .....	2
2.2	Gebiedsbeschrijving .....	2
3.	ONDERZOEKSMETHODIEK .....	4
4.	RESULTATEN .....	6
5.	INGREPEN EN EFFECTEN .....	10
5.1	Gewenste ontwikkelingen .....	10
5.2	Effectbeschrijving .....	11
6.	ADVIES .....	15
6.1	Consequenties FF-wet .....	15
6.2	Ecologie in Harinxmaland .....	16
6.3	Discussie .....	17

BIJLAGEN

LITERATUURLIJST





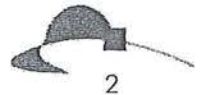
## 1. INLEIDING

Een belangrijk deel van de stadsuitbreiding van Sneek zal plaatsvinden ten noorden van de stad. De woonwijk die hier gewenst is, Harinxmaland, is geprojecteerd in een gebied dat nu nog een hoofdzakelijk agrarisch gebruik kent. Kenmerkend is hier vooral de aanwezigheid van weidevogels, die zich thuis voelen in het open en natte landschap.

De Flora- en faunawet is een belangrijke kaderstellende wet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Ontwikkelingen dienen getoetst te worden aan de effecten op ter plekke aanwezige beschermde flora en fauna. Middels een ontheffingsaanvraag en eventueel compenserende en mitigerende maatregelen dient aangegeven te worden hoe met beschermde soorten rekening wordt gehouden. Door reeds in een vroeg stadium van planvorming de aanwezigheid van beschermde soorten op te nemen, kunnen aanpassingen in latere stadia, of bij de uitvoering, beperkt blijven. Het risico op vertraging of kostenverhogende maatregelen is op deze manier minimaal.

De gemeente Sneek heeft de wens om reeds in het stedenbouwkundig plan gebruik te maken van de verspreidingsgegevens van beschermde soorten. Hiervoor is een inventarisatie van flora en fauna gewenst. Niet alleen kunnen zo de consequenties van de Flora- en faunawet ondervangen worden, tevens is het mogelijk ecologie in de planvorming te betrekken. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan een groen en aangenaam woonklimaat in Harinxmaland.

Eelerwoude heeft in opdracht van de gemeente Sneek in 2004 een inventarisatie van beschermde planten en diersoorten uitgevoerd. De resultaten van deze inventarisatie alsmede de aanbevelingen naar aanleiding van aangetroffen soorten zijn in deze rapportage weergegeven.



## 2. HUIDIGE SITUATIE

### 2.1 Ligging en begrenzing

Het onderzoeksgebied, ruim 160 hectare groot, is een agrarisch gebied aan de noordzijde van Sneek. In bijlage 1 is de begrenzing van het onderzoeksgebied opgenomen.

De volgende begrenzing wordt aangehouden:

- oostzijde: vaarweg De Zwette
- zuidzijde: stadsrondweg – noord
- westzijde: vaarweg Franekervaart
- noorzijde: Kleasterwei en de lijn tussen kruispunt St. Martensdyk – Oerdyk en de noordkant van grasdrogerij Pasveer.

Als het voor het onderzoek van belang is, zijn flora en fauna buiten de begrenzing van het gebied tevens onderzocht.

### 2.2 Gebiedsbeschrijving

Kenmerkend voor het onderzoeksgebied is de openheid van het landschap. Het grootste deel van het gebied bestaat uit intensief beheerde graslanden. Daarnaast ligt verspreid over het gebied een aantal percelen waar maïs wordt verbouwd.

Opgaande beplanting is beperkt tot de erven van de verspreid liggende boerderijen. De erven zijn veelal omgeven door een dichte singel met onder meer wilgen en elzen. Daarnaast is enige jonge laanbeplanting aanwezig. De boerenerven in combinatie met beplanting langs de Ivice Leane vormen een groene corridor door het gebied.

Het weidelandschap op de kleigronden heeft deels een regelmatige blokvormige verkaveling, voor het overige is deze meer onregelmatig. Percelen worden van elkaar gescheiden door watergangen. Aan zowel de oost- als de westzijde zijn bredere vaarwegen aanwezig, respectievelijk De Zwette en de Franekervaart.

De begroeiing van watergangen en oevers is beperkt. Langs de Franekervaart ligt eenzijdig een smalle rietzone. De sloten langs de spoorbaan, die het gebied aan de oostzijde doorsnijdt, zijn dichtgegroeid met riet.

Het landgebruik bestaat uit veeteelt. Het grootste deel van de boerderijen in het gebied wordt echter niet meer voor veeteelt gebruikt. Er zijn onder meer een manege en een dansschool gevestigd.

Op de volgende pagina wordt ter verduidelijking een foto-impressie van het onderzoeksgebied gegeven.



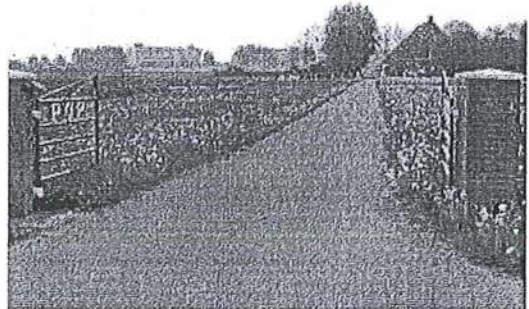
Afbeelding 1. Het onderzoeksgebied bestaat grotendeels uit graslanden. Het landschap is open.



Afbeelding 4. Plaatselijk wordt maïs verbouwd



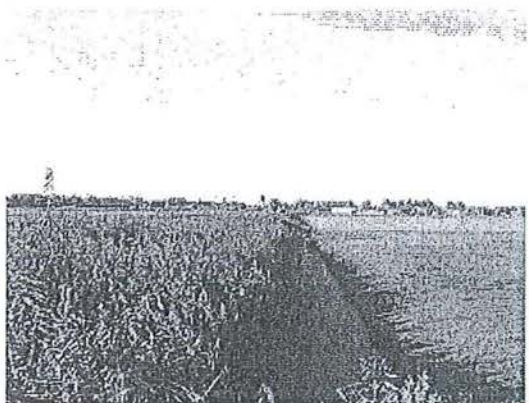
Afbeelding 2. De Klaesterwei vormt de noordgrens van het onderzoeksgebied. Ten noorden hiervan strekt het open landschap zich verder uit



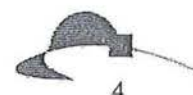
Afbeelding 5. De verspreid liggende boerderijen worden veelal omgeven door een bomensingel



Afbeelding 3. Sloten vormen de perceelsgrenzen



Afbeelding 6. Langs de spoorbaan zijn de sloten deels dichtgegroeid met riet



### 3. ONDERZOEKSMETHODIEK

Op basis van het aanwezige biotoop in het plangebied zijn de volgende soortgroepen in het onderzoek betrokken:

- broedvogels
- zoogdieren
- amfibieën
- vissen
- libellen
- flora

#### Broedvogels

Voor het inventariseren van broedvogels is de 'Methode van uitgebreide territoriumkartering' (ook wel BMP-methode genoemd) als standaardmethode gehanteerd. Bij deze methode worden territoriumindicerende waarnemingen (zang, balts etc) zo nauwkeurig mogelijk op kaart ingetekend. Dit is gebeurd gedurende vijf veldrondes tijdens het broedseizoen. Het aantal veldrondes is hierbij afgestemd op de te verwachten vogelrijkdom.

Het broedvogelonderzoek heeft plaatsgevonden op de volgende dagen:

Datum	Weer	Temp. °C ca 7.00 u	Windkracht
3 mei	half bewolkt	8	3
11 mei	bewolkt	11	3
19 mei	half bewolkt	9	3 à 4
5 juni	bewolkt	10	2 à 3
19 juni	bewolkt en regen	11	3

Het onderzoeksgebied is in de vroege ochtend bezocht, ruwweg vanaf een half uur voor zonsopkomst. Elke veldronde duurt ongeveer een halve dag.

Het onderzoek naar nachtvogels (met name uilen) is gecombineerd met het vleermuisonderzoek, dat 's nachts is uitgevoerd (zie onder zoogdieren). De bewoners van boerderijen in het

onderzoeksgebied zijn benaderd met vraag of er vogels in de gebouwen broeden. Iedereen die benaderd is, heeft medewerking verleend.

Broedvogels zijn op de erven slechts kwalitatief vastgesteld. Frequent bezoek van de geïsoleerd liggende erven in de vroege ochtend is verstorend.

Na afronding van de veldbezoeken worden de resultaten per veldronde met elkaar vergeleken. Aan de hand van alle codes op de kaart wordt per soort, met behulp van interpretatiecriteria (standaardnormen) beoordeeld of er sprake is van een territorium. Alle territoria worden per soort weergegeven op een overzichtskaart.

#### Amfibieën

Tijdens alle veldrondes zijn waarnemingen van amfibieën genoteerd. Tijdens twee veldrondes is het onderzoek specifiek gericht op amfibieën. Dit zijn de veldrondes van 19 mei en 19 juni. Hierbij is al lopend langs de watergangen geïnventariseerd aan de hand van fysieke waarnemingen van de dieren en geluidswaarnemingen.

Daarnaast zijn de watergangen steekproefsgewijs bemonsterd met een schepnet. Dit is vooral bedoeld om eiklommen en larven ("kikkervisjes") te kunnen vaststellen.

#### Vissen

Het onderzoek naar vissen is gericht op beschermde soorten die mogelijk in stilstaand en langzaam stromend water in de laag gelegen delen van Nederland voorkomen. Dit zijn hier de kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn. Van andere beschermde vissoorten is in het onderzoeksgebied geen leefgebied te verwachten.

Het onderzoek is uitgevoerd door steekproefsgewijze bemonstering van de watergangen in het onderzoeksgebied met een schepnet. In bijlage 2 is aangegeven welke sloten bemonsterd zijn.





### Libellen

De groep beschermde libellen is vrij klein. Het betreft zeldzame soorten met specifieke biotoopeisen. Binnen het onderzoeksgebied bestaat er slechts een kans op de aanwezigheid van beschermde soorten als er watergangen zijn waarin krabbescheer groeit.

Tijdens de inventarisatie van de flora is geen krabbescheer aangetroffen. Daarom is verder niet geïnventariseerd op de aanwezigheid van beschermde libellen.

### Zoogdieren

Het onderzoek naar zoogdieren – buiten vleermuizen - is uitgevoerd aan de hand van sporen en zichtwaarnemingen. Mogelijke sporen zijn graafsporen, holen, prenten (pootafdrukken), prooiresten en uitwerpselen. Tevens is gezocht naar braakballen van uilen, die de resten van muisachtigen kunnen bevatten.

Het onderzoek naar vleermuizen is beperkt van omvang. Dit komt voort uit de geringe geschiktheid van het gebied als leefgebied voor vleermuizen. De inventarisatie vindt plaats met behulp van een batdetector waarmee de ultrasoon geluiden die vleermuizen uitzenden worden omgezet in een voor de mens waarneembare frequentie. Het onderzoek is gericht op het vaststellen van belangrijke migratie- en foerageroutes en van mogelijk aanwezige kolonieplaatsen.

Vleermuizenonderzoek is uitgevoerd op 6 en 22 juli tussen 22.00 en 24.00 uur. Op beide avonden was het onbewolkt en vrijwel windstil. De temperatuur was respectievelijk 15 en 18 °C.

### Flora

De inventarisatie van beschermde planten richt zich in het onderzoeksgebied voornamelijk op dotterbloem en zwanebloem. Tijdens twee veldronden, op 3 mei en 19 juni, zijn alle geschikte groeiplaatsen (met name watergangen) afgelopen en zijn de aangetroffen soorten op kaart ingetekend.

Tijdens alle veldronden is tevens gelet op andere beschermde of anderszins bijzondere planten.



## 4. RESULTATEN

### Vogels

In onderstaand overzicht is aangegeven van welke vogelsoorten territoria zijn vastgesteld. Hierbij is tevens aangegeven hoe deze soorten zijn te 'clusteren' tot vogelgroepen. Deze vogelgroepen worden verder toegelicht. In bijlage 3 zijn verspreidingskaartjes opgenomen.

Vogelsoort	Aantal territoria	Vogelgroep					
		k	w	v	g	z	wi
grijsdief	2			x			
grijsreiger	23				x		
kievit	25			x			
kleine karekiet	5		x				
knobbelzwaan	4	x					
kuifeend	4	x					
meerkoet	15	x					
rietgors	1		x				
scholekster	16			x			
oeverloper	9				x		
waterhoen	2		x				
waterstift	1		x				
wilde eend	18	x			x		
oeverzwaluw	- <sup>1</sup>					x	
ekster	-					x	
reiger	-						x
koolmees	-						x
merel	-						x
roodborst	-					x	
spreeuw	-					x	
winterkoning	-						x
witte kwikstaart	-					x	
zanglijster	-						x

<sup>1</sup> het aantal territoria van vogels rondom de erven en in de gebouwen is niet exact vastgesteld vanwege het verstrend effect van de inventarisatie

k = kuifeend groep      w = waterrietvogels  
 v = veldleeuwerik groep      g = grutto groep  
 z = zwarte roodstaart groep      wi = winterkoning groep  
 gearceerde vogels staan op de Rode Lijst

Tevens zijn de volgende soorten regelmatig foeragerend waargenomen:

blauwe reiger	grijsdief
bruine kiekendief	roek
buizerd	sperwer
gierzwaluw	grijsreiger
houtduif	zwarte kraai
oeverloper	

Op basis van overeenkomstige eisen aan hun leefgebied zijn vogels in te delen in ecologische vogelgroepen. Hiermee valt op eenvoudige wijze inzicht te geven in de relatie tussen de aangetroffen vogelsoorten en hun leefomgeving.

Per vogelgroep worden de belangrijkste kenmerken van hun biotoop weergegeven.

**kuifeend-groep:** groep watervogels met weinig specifieke eisen; aan te treffen in allerlei soorten water. Oever- en waterplantenbegroeiing hoeft slechts spaarzaam aanwezig te zijn.

**veldleeuwerik-groep:** groep van weidevogels die de laagste grondwaterstanden verdraagt. De meeste soorten worden gevonden in iets drogere, maar wel structuurrijke vegetaties.

**waterrietvogels:** verzamelgroep van vogels die voorkomen in natte rietvegetaties.

**grutto-groep:** weidevogels die een hoge grondwaterstand vragen, maar waarvoor plasdras situaties niet noodzakelijk zijn.

**winterkoning-groep:** broedvogels van jong bos en struweel. De aanwezigheid van hoge bomen is meestal belangrijk. Binnen bebouwd gebied een belangrijke vogelgroep.

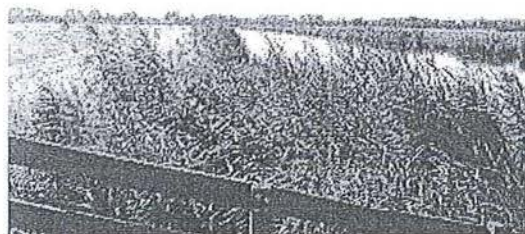
**zwarte roodstaart-groep:** vogelgroep van bebouwing, in het buitengebied vooral rond boerderijen en woonkernen.



Het belang van het onderzoeksgebied voor broedvogels bestaat vooral uit de aanwezigheid van een open weidelandschap met plaatselijk een hogere grondwaterstand en uit de aanwezigheid van erven en gebouwen die toegankelijk zijn voor vogels. De aanwezigheid van rietvogels is grotendeels beperkt tot de rietkraag langs de Franekervaart.

Veel van de waargenomen vogelsoorten zijn algemeen tot zeer algemeen en stellen beperkte eisen aan hun leefomgeving. De meer kritische soorten binnen de vogelgroepen die in het onderzoeksgebied vertegenwoordigd zijn, zijn veelal niet aanwezig. Toch is een opmerkelijk groot aantal Rode Lijstsoorten in het plangebied aanwezig. Veel van deze soorten zijn pas recent opgenomen op de Rode Lijst (5 november 2004), het zijn veelal soorten die in het traditionele cultuurlandschap van Nederland algemeen voorkwamen. Met een voortdurende intensivering van het grondgebruik en het geleidelijk verdwijnen (of verandering van functie) van agrarische bebouwing, nemen deze kenmerkende soorten sterk in aantal af.

Een uitzondering hierop is de watersnip. Deze soort stelt in het algemeen hoge eisen aan de leefomgeving en is voornamelijk gebonden aan natte, open pioniervegetaties. Het broedgeval langs de Franekervaart is opmerkelijk.



Afbeelding 7. De waterrietvogels komen in het onderzoeksgebied grotendeels voor in de rietzone langs de Franekervaart

Ook voor het verschijnen van de aangepaste Rode Lijst, was de grutto hier al opgenomen. Naast de sterke achteruitgang in het aantal

broedparen (een halvering in de afgelopen 10 tot 15 jaar) heeft de Rode Lijst status te maken met het belang van Nederland voor deze soort. Meer dan de helft van wereldpopulatie broedt in Nederland. Met een dichtheid van ongeveer 14 broedparen per 100 hectare zit het onderzoeksgebied iets onder het gemiddelde van Friesland (19 per 100 hectare, met een dalende trend).

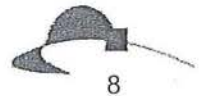
Landelijk gezien laat ook de tureluur een dalende trend zien. Deze soort is echter minder afhankelijk van de vochtige weidegebieden en komt vooral in zilte gebieden voor. Bovendien is de soort minder afhankelijk van Nederland als broedgebied dan de grutto algemener dan de grutto. In het onderzoeksgebied zijn 9 territoria vastgesteld.

De Rode Lijst-status van zowel huismuis, ringmus als boerenzwaluw heeft te maken met een toenemende nieuwbouw, ook op het platteland, waarbij gebouwen niet langer geschikt zijn als broedplaats. Schuren zijn niet meer toegankelijk en daken veelal geïsoleerd. Bovendien neemt het voedselaanbod af, bijvoorbeeld door het beperkte aantal graanakkers en braakliggende terreinen waar mussen in de winter massaal foerageren.

De vogelsoorten die alleen foeragerend zijn waargenomen, hebben waarschijnlijk een nest buiten het onderzoeksgebied. Van deze soorten staan de visdief en de ransuil op de Rode Lijst. Een geschikt leefgebied voor de visdief bevindt zich in merengebied ten oosten en ten zuiden van Sneek. De ransuil is regelmatig foeragerend waargenomen. Tot voor kort was er een vast broedgeval bij één van de boerderijen, maar met het omwaaien van de boom, waarin het nest zat, is dit verdwenen. Onduidelijk is waar de ransuil nu broedt.

Uit navraag bij de bewoners blijkt dat het gebied een beperkte betekenis heeft voor wintergasten; dat zijn overwinterende vogels als ganzen en smienten. Er worden wel met enige regelmaat groepen vogels waargenomen, maar er schijnt geen sprake te zijn van een structureel karakter. De provincie Fryslân geeft aan dat het gebied niet bekend staat als belangrijk overwinteringsgebied.

#### Zoogdieren



Van de volgende zoogdiersoorten zijn dieren of sporen waargenomen:

bosmuis	huismuis
veldmuis	huisspitsmuis
muskusrat	bruine rat
woelrat	haas
vos	mol

Van deze soorten zijn de huismuis en de bruine rat niet beschermd, de overige soorten wel. Het betreft allemaal algemene tot zeer algemene soorten.

Met uitzondering van de vos planten alle waargenomen soorten zich in het onderzoeksgebied voort. Voor de vos vormt het gebied onderdeel van het foerageergebied.

Meer zeldzame zoogdiersoorten, zoals de Noordse woelmuis, zijn op basis van het aanwezige biotoop niet te verwachten. Hiervoor is het agrarisch gebruik in het gebied te intensief en zijn de zones met riet en ruigte langs de watergangen te beperkt. Navraag in het onderzoeksgebied levert geen meldingen van marterachtigen op. Ook zijn hiervan geen sporen waargenomen.

Het onderzoeksgebied is, zoals verwacht, vrij arm aan vleermuizen. Vier soorten zijn waargenomen (zie bijlage 4). Omdat de weersomstandigheden tijdens beide inventarisatie-avonden optimaal waren, valt geen grotere soortenrijkdom te verwachten.

gewone dwergvleermuis	baardvleermuis
laatvlieger	grootoorvleermuis

De dwergvleermuis en de laatvlieger zijn foeragerend rondom een aantal erven waargenomen. Beide soorten zijn algemeen. Het zijn soorten die overdag in gebouwen zitten. De dwergvleermuis geeft de voorkeur aan een halfopen landschap als foerageergebied. De laatvlieger is naast halfopen landschappen ook in open landschappen te vinden.

De baardvleermuis en de grootoorvleermuis zijn waargenomen in de beplantingszone ten oosten van de Zwette. Beide soorten foerageren

voornamelijk in dicht beplante, bosrijke gebieden. Het is dan ook niet te verwachten dat deze soorten zich verder in het onderzoeksgebied begeven.

Boven zowel de Zwette als de Franekervaart zijn geen foeragerende vleermuizen waargenomen. Met name de meervleermuis werd hier wel verwacht. Tijdens een eerder onderzoek werd deze soort wel boven de Zwette waargenomen.

Alle vleermuizen zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en kennen daardoor in de Flora- en faunawet een streng beschermingsregime (zie bijlage 6).

#### **Amfibieën**

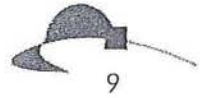
In het onderzoeksgebied zijn de volgende amfibieënsoorten waargenomen:

gewone pad	bruine kikker
meerkikker	middelste groene kikker
kleine watersalamander	

Alle soorten komen in het gebied algemeen voor. Het betreft allemaal beschermde soorten. Het gebied vormt voor deze soorten een geschikt leef- en voortplantingsgebied. De soorten stellen, in vergelijking met de meeste andere amfibiesoorten, beperkte eisen aan de kwaliteit van het leefgebied. Dit geldt bijvoorbeeld ten aanzien van waterkwaliteit en de aanwezigheid van vissen.

De grootste aantallen zijn waargenomen in de sloten met een dichte watervegetatie en een natuurlijke oeverbegroeiing. Na het voorjaar worden de meeste amfibieën ook vaker buiten het water waargenomen. Om te overwinteren kunnen amfibieën naast de modderlaag in slootbodems ook gebruik maken van houtopstanden of rommelhoekjes op erven.

Alle waargenomen soorten zijn in Nederland algemeen. Meer zeldzame soorten zijn in het onderzoeksgebied niet te verwachten, bij gebrek aan een geschikt biotoop.



### Vissen

Het onderzoek naar vissen heeft geen waarnemingen van beschermde soorten opgeleverd. De waargenomen soorten zijn:

10-doornig stekelbaars	zeelt
3-doornig stekelbaars	baars
blankvoorn	karper
ruisvoorn	pos

Het betreft hier allemaal algemene soorten.

### Insecten

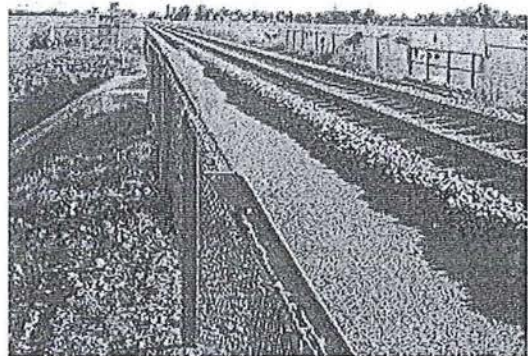
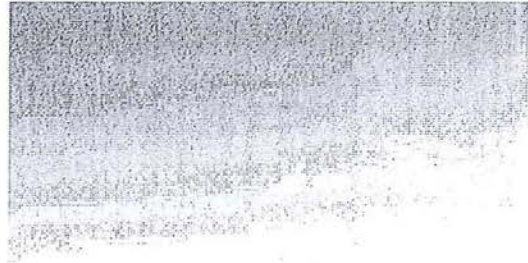
Beschermde insecten zijn niet waargenomen. Het onderzoeksgebied vormt geen geschikt leefgebied voor beschermde soorten in deze soortgroep.

### Flora

Waarnemingen van beschermde flora zijn beperkt tot de zwanebloem. Deze soort komt in het onderzoeksgebied algemeen voor langs sloten en andere watergangen. In bijlage 5 is een verspreidingskaartje opgenomen.

De zwanebloem is vrij algemeen te vinden in de lage delen van Nederland en heeft een lichte voorkeur voor kleigronden. De zwanebloem is vrij ongevoelig voor een verslechtering van de waterkwaliteit. Deze soort staat niet op de Rode Lijst.

Andere vermeldenswaardige planten zijn niet waargenomen. Het spoorwegtracé, veelal een goede groeiplaats voor zeldzame planten, is hier recent vernieuwd en (nog) onbegroeid.



Afbeelding 8. Het spoorwegtracé biedt (nog) geen ruimte voor een bijzondere vegetatie

## 5. INGREPEN EN EFFECTEN

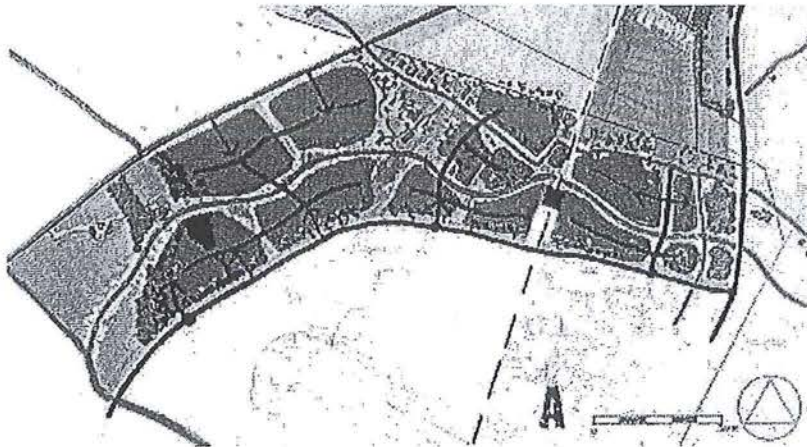
### 5.1 Gewenste ontwikkelingen

Het onderzoeksgebied vormt het uitbreidingsgebied Harinxmaland van Sneek. Hier staat toekomstige woningbouw gepland. De planvorming rond deze uitbreiding bevindt zich nog in een vroeg stadium. Een stedenbouwkundig plan ontbreekt nog.

In de structuurschets voor 2020 wordt een aantal uitgangspunten benoemd voor de stadsuitbreiding. Deze uitgangspunten gelden als basis voor een beoordeling van de ecologische effecten en het advies omtrent behoud van ecologische waarden bij de stadsuitbreiding.

- de stadsuitbreiding bestaat uit laagbouw die opgaat in het lint met boerderijen.
- de afwisseling van compacte woongebieden en grote openheid is richtinggevend
- een nieuwe vaarverbinding tussen de Franekervaart en de Zwette maakt mogelijk onderdeel uit van de plannen.
- in het meest westelijk deel van het plangebied is vooralsnog een groene inrichting gepland.

In onderstaand figuur is een inrichtingsschets opgenomen. Deze schets is slechts indicatief voor de gewenste inrichting.



Afbeelding 9. Indicatieve inrichtingsschets voor stadsuitbreiding Harinxmaland



## 5.2 Effectbeschrijving

Bij de beoordeling van de effecten van de inrichting van een woonwijk op de aangetroffen beschermde soorten, in het kader van de Flora- en faunawet, gelden de verbodsbepalingen in de wet als uitgangspunt. Beoordeeld wordt of er sprake is van overtreding van de verbodsbepalingen. Als dit het geval is, dient hiervoor mogelijk een ontheffing te worden aangevraagd. In bijlage 6 is een samenvatting van de Flora- en faunawet opgenomen.

Er kunnen twee typen effecten onderscheiden worden:

1. een tijdelijk effect als gevolg van het daadwerkelijk uitvoeren van werkzaamheden.
2. een blijvend effect door een verandering van situatie in het landschap.

Beide typen effecten worden nu toegelicht.

### Tijdelijke effecten

Tijdelijke effecten treden op als beschermde soorten als gevolg van het daadwerkelijk uitvoeren van werkzaamheden schade ondervinden. Hiervan is vooral sprake als planten of dieren op hun vaste rust- of verblijfplaats worden verstoord of gedood. Veelal is met een aangepaste planning en manier van uitvoering veel van deze schade te voorkomen.

Mogelijke tijdelijke effecten zijn:

- verstoren of doden van amfibieën door het dempen of vergraven van sloten;
- verstoren of doden van amfibieën door het verwijderen van het winterbiotoop, zoals houtsingels;
- alle verstorende werkzaamheden in het broedseizoen van vogels, zoals inrichtingsmaatregelen in graslandpercelen, slopen van gebouwen met nesten of het dempen of vergraven van sloten
- slopen van gebouwen waarin zich vleermuizen bevinden;
- verstoren en mogelijk doden van muizen en andere zoogdieren als mol en egel, in hun vaste rust- of verblijfplaats.
- vergraven van slootkanten waar zwanebloem groeit.

### Blijvende effecten

Deze effecten treden op als het gebied na inrichting niet dezelfde betekenis voor beschermde soorten heeft als dat nu het geval is. Hierbij worden de volgende effecten onderscheiden:

- habitatverlies
- versnippering (barrièrewerking)
- blijvende verstoring

Per soortgroep worden deze effecten nader toegelicht.

### Vogels

Voor de vogels uit de veldleeuwerik- en de grutto-groep treedt habitatverlies op. Met de inrichting van de woonwijk wordt het gebied ongeschikt als leefgebied voor deze soorten. Ook een onbebouwd, open landschap aan de westzijde van het plangebied, zoals dat in de structuurschets is opgenomen, is voor deze soorten geen geschikt habitat en biedt voor deze soorten geen meerwaarde.

Voor de weide- en akkervogels uit de veldleeuwerik- en de grutto-groep vormt het gebied ook nu geen belangrijk leefgebied. Hiervoor is het gebruik te intensief en ontbreken specifieke kenmerken zoals de hoge grondwaterstand die voor onder meer grutto's gewenst is. Het habitatverlies zal hier niet leiden tot negatieve gevolgen op populatieniveau. Desondanks treedt wel habitatverlies op. Aangezien op veel plekken in Nederland sprake is van verslechterende omstandigheden voor weidevogels, kan van het cumulatieve effect uiteindelijk wel significante effecten verwacht worden. Hier wordt in hoofdstuk 6 nader aandacht aan besteed.

Vogels uit de winterkoning, de zwarte roodstaart- en de kuifeend-groep zullen ook in de nieuwe woonwijk een geschikt leefgebied vinden. Voorwaarde voor soorten uit de kuifeend-groep is hierbij wel de aanwezigheid van open water. Realisatie van een nieuwe vaarweg kan hierbij een positief effect hebben ten opzichte van de huidige situatie.

Vogels uit de zwarte roodstaartgroep, een vogelgroep van bebouwing, zullen zich waarschijnlijk kunnen handhaven. Voor met name



de boerenwaluw is behoud van de boerderijen met hun huidige toegankelijkheid in combinatie met de boerenerven en aangrenzende foerageergebieden van belang. Net zoals de huismus en de ringmus heeft de soort op nationaal niveau te lijden onder het verdwijnen van dergelijke omstandigheden. De inrichting van Harinxmaland zal op populatieniveau niet leiden tot een wezenlijke invloed. Wel zal het verdwijnen van een geschikt leefgebied voor deze soorten bijdragen aan de ingezette, negatieve trend.

Voor vogels uit de waterrietvogelgroep vormt het onderzoeksgebied een weinig geschikt leefgebied. De waarneming van rietgors en watersnip als broedvogel lijkt, gezien de gebiedskenmerken, eerder incidenteel dan structureel. Een toekomstige inrichting van het niet bebouwde deel van de woonwijk, die sterk is gericht op rietvogels, kan mogelijk een positief effect hebben. Bij het achterwege blijven van een dergelijke inrichting zullen de meer kritische soorten uit deze groep zeker verdwijnen. Alhoewel met name de watersnip een kwetsbare soort is (Rode Lijst) wordt van deze ingreep geen effect voor de soort op populatieniveau verwacht.

Een aantal vogels die het gebied als foerageergebied gebruiken, zal dit na inrichting niet meer kunnen doen. Het gaat bijvoorbeeld om de bruine kiekendief en de buizerd.

#### **Zoogdieren**

Met de inrichting van de woonwijk zal het leefgebied van een aantal beschermde soorten grotendeels verdwijnen. Dit betreft haas, veldmuis en vos. Voor deze soorten heeft de inrichting van de woonwijk dus habitatverlies tot gevolg. Omdat deze soorten zeer algemeen zijn, zal het geen effect hebben op het voortbestaan van de soort op lokaal niveau.

Andere zoogdiersoorten – buiten vleermuizen - zullen zich langs de watergangen en in de groene delen van de nieuwe woonwijk weten te handhaven. Afhankelijk van de uiteindelijke inrichting van het gebied (omvang groene en blauwe inrichting) kan er dus sprake zijn van een afname, dan wel toename van het leefgebied.

Het onderzoeksgebied vormt alleen voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger een

leefgebied. Deze soorten zijn waargenomen rondom een aantal erven. Wanneer er hier sprake is van een vaste verblijfplaats (zomerkolonie) is behoud van de boerderijen van belang. Hierbij is de inbedding van de boerderijen in een halfopen landschap, zoals in de structuurschets opgenomen, gunstig. Ook het aanbrengen (of bij voorkeur achterwege laten) van verlichting is gunstig. Overige waarnemingen van vleermuizen, inclusief de mogelijk voorkomende meervleermuis, hebben betrekking op de randzones van het gebied. Voor deze soorten is binnen het onderzoeksgebied geen verblijfplaats te verwachten. Er zal voor deze soorten geen negatief effect optreden.

#### **Amfibieën**

De waargenomen amfibiesoorten zijn allen algemeen en komen verspreid over het onderzoeksgebied voor. De inrichting van een woonwijk hoeft niet te lijden tot een verlies aan leefgebied van deze soorten. Er kan zelfs sprake zijn van een positief effect als bij de inrichting voldoende ruimte is voor natuurlijk ingerichte waterelementen. Nu nog is er sprake van een beperkte oever- en watervegetatie; de inrichting is primair gericht op een optimale waterhuishouding met weinig ruimte voor rietkragen en brede oeverzones. In het volgende hoofdstuk worden aanwijzingen gegeven over inrichtingsmaatregelen die gunstig zijn voor amfibieën.





## Samenvatting effectenbeoordeling

Soort	Effect		Beoordeling	Wezenlijk effect op populatieniveau
	tijdelijk	blijvend		
<b>Vogels</b>				
kuifeend-groep	pot. verstoring van nesten	bepert verlies leefgebied	algemene soorten, geen negatief effect verwacht	nee
veldleeuwenik-grp	pot. verstoring van nesten	verlies leefgebied	deels kwetsbare soorten, verlies aan leefgebied is niet gunstig, maar zal op populatieniveau geen wezenlijk effect hebben	nee
zwarte roodstaart-grp	pot. verstoring van nesten	pot. verlies leefgebied	deels kwetsbare soorten, verlies aan leefgebied is niet gunstig (en kan voorkomen worden), maar zal op populatieniveau geen negatief effect hebben.	nee
waterrietvogels	pot. verstoring van nesten	pot. verlies leefgebied	vrij algemene soorten (m.u.v. watersnip), geen negatief effect verwacht	nee
grutto-groep	pot. verstoring van nesten	verlies leefgebied	kwetsbare soorten, verlies aan leefgebied is niet gunstig, maar zal op populatieniveau geen wezenlijk effect hebben	nee
winterkoning-groep	pot. verstoring van nesten	uitbreiding leefgebied	algemene soorten, positief effect verwacht	nee
<b>Zoogdieren</b>				
bosmuis	vernietiging van holen en eventueel dieren	bepert verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
veldmuis	vernietiging van holen en eventueel dieren	bepert verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
woelra	vernietiging van holen en eventueel dieren	bepert verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
wos	verkleinen foerageergebied	verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
huisspitsmuis	vernietiging van holen en eventueel dieren	behoud of uitbreiding leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
haas	verstoring van dieren	verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
mo	vernietiging van holen en eventueel dieren	bepert verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
gewone veerweezer	vernietiging verblijfplaatsen en eventueel dieren	pot. verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
boerdiege	vernietiging verblijfplaatsen en eventueel dieren	pot. verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
grootbruisermuis	geen	geen	vrij algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
boordveermuis	geen	geen	minder algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee



<b>Amfibieën</b>				
gewone pad	vernietiging verblijfplaatsen en eventueel dieren	beperkt verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
meerkikker	vernietiging verblijfplaatsen en eventueel dieren	beperkt verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
middelste groene kikker	vernietiging verblijfplaatsen en eventueel dieren	beperkt verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
kleine watersalamander	vernietiging verblijfplaatsen en eventueel dieren	beperkt verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
bruine kikker	vernietiging verblijfplaatsen en eventueel dieren	beperkt verlies leefgebied	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee
<b>Flora</b>				
Zwanenbloem	vernietiging groeiplaatsen en planten	beperkt verlies groeiplaatsen	algemene soort, geen negatieve effecten op (lokale) populatie	nee

## toelichting:

- groene arcering : soort opgenomen in bijlage 1, behorende bij AMvB artikel 75 (zie hoofdstuk 6)
- gele : soort opgenomen in bijlage 2, behorende bij AMvB artikel 75 (zie hoofdstuk 6)
- rode arcering : soort opgenomen in bijlage 3 of bijlage IV habitatrichtlijn, behorende bij AMvB artikel 75 (zie hoofdstuk 6)

Veel van de benoemde **tijdelijke effecten** kunnen 'verzacht' worden door het nemen van mitigerende maatregelen bij de uitvoering

**Verlies leefgebied:** inrichting van de wijk zal leiden tot het grotendeels of geheel verdwijnen van het leefgebied van de soort in het plangebied

**Beperkt verlies leefgebied:** inrichting van de wijk zal leiden tot een beperkte afname van het leefgebied; de soort zal zich in het plangebied kunnen handhaven

**Potentieel verlies leefgebied:** verlies leefgebied is afhankelijk van de inrichting van de wijk, met aanpassingen in de planvorming kan de soort in het plangebied behouden blijven



## 6. ADVIES

### 6.1 Consequenties FF-wet

Bij de beoordeling van de gevolgen van de aanwezigheid van beschermde soorten voor de planvorming, is uitgegaan van de Flora- en faunawet inclusief het AMvB 'artikel 75' (zie bijlage 6). De bij deze AMvB behorende bijlagen treden naar alle waarschijnlijkheid per 1 januari 2005 in werking.

Voor de soorten met een groene arcering in de samenvattende tabel van het vorige hoofdstuk geldt bij ruimtelijke ingrepen een algehele vrijstelling. Aan deze vrijstelling zijn geen verdere voorwaarden verbonden, mits de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Door ontwikkeling van Harinxmaland is hiervan voor de betreffende soorten geen sprake. Wel blijft de zorgplicht in de Flora- en faunawet van kracht. Hierin is bepaald dat een ieder bij zijn of haar handelen de negatieve gevolgen hiervan voor flora en fauna dient te voorkomen of te beperken, voor zover dit redelijkerwijs gevraagd kan worden.

Om schade aan omfobieën te beperken vinden werkzaamheden aan watergangen zoals het dempen of vergraven, bij voorkeur plaats in de periode half augustus – eind oktober. Het dempen vindt bij voorkeur stroomafwaarts plaats.

De soorten met een gele arcering (alle vogels) zijn genoemd in bijlage 2. Voor deze soorten geldt een vrijstelling mits wordt gewerkt volgens een gedragscode. In het AMvB wordt uitgegaan van een gedragscode die per sector wordt opgesteld en goedgekeurd door het ministerie van LNV. Voor zowel de bouwsector als voor gemeenten bestaat een dergelijke gedragscode (nog) niet. Er zal dan ook een ontheffing aangevraagd moeten worden, tenzij geen verboden handelingen worden uitgevoerd. Bij vogels zijn de verboden handelingen vooral van toepassing bij verstoring of beschadiging van het nest. Door een planning te hanteren waarbij geen nesten worden

verstoord, zal geen ontheffing aangevraagd hoeven worden.

In het broedseizoen van vogels mogen geen werkzaamheden worden uitgevoerd die kunnen leiden tot verstoring van de nesten. In de praktijk zal dit betekenen dat in de periode half maart – half juli geen nieuwe werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Wel is het mogelijk om reeds eerder opgestarte werkzaamheden voort te zetten. Dit geldt ook voor de boerderijen waar zich broedende zwaluwen of andere vogelsoorten bevinden (zie bijlage 3).

Binnen het plangebied komen alleen de vleermuizen voor die het strengste beschermingsregime genieten binnen de Flora- en faunawet (rode arcering). Voor het uitvoeren van verboden handelingen ten aanzien van deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd. Bovendien dient aan een groot aantal voorwaarden voldaan te worden (zie bijlage 6). Compensatie zal vaak onderdeel van het plan moeten uitmaken. Veelal zal het eenvoudiger en wenselijker zijn om de planvorming rekening te houden met de aanwezigheid van de dieren.

Zowel het slopen als ingrijpend verbouwen van boerderijen waar foeragerende vleermuizen zijn waargenomen (bijlage 4), zal voorafgegaan moeten worden door een aanvullend onderzoek om vast te stellen of er sprake is van kolonieplaatsen. Ditzelfde geldt tevens voor het ingrijpend wijzigen van de erfinrichting (verwijderen van singels, aanbrengen van parkeerplaatsen met veel licht).



## 6.2 Ecologie in Harinxmaland

Met het ontwerp van de nieuwe woonwijk kunnen de ecologische waarden van het gebied deels behouden en mogelijk zelfs versterkt worden. Het gaat hier om richtlijnen die niet direct voortkomen uit de Flora- en faunawet, maar vooral zijn ingegeven door de mogelijkheid om ecologie één van de pijlers onder het ontwerp te laten zijn.

1. Veel natuurwaarden in het gebied zijn gebonden aan water. Hierbij gaat het om alle amfibieën, watervogels, vissen en flora als de zwanebloem. Ook voor soortgroepen die niet geïnventariseerd zijn, zoals grote groepen insecten, vormt een waterrijke inrichting een waardevolle aanvulling op het leefgebied.

Een verbindende vaarweg zoals in de structuurschets is voorgesteld kan een goed leefgebied vormen voor deze soortgroepen. Belangrijke uitgangspunten bij de inrichting van zo'n vaarweg zijn:

- natuurlijke oevers (achterwege laten van beschoeiing) met een geleidelijk oplopend talud of met een plas-drasoever.
- een brede oeverzone waar de ontwikkeling van rietkragen mogelijk is of waar met een extensief maai-beheer een natuurlijke oevervegetatie wordt ontwikkeld.
- een gevarieerde oever met plaatselijk kleine inhammen en afwisseling van taludhelling

2. Behoud van de kenmerkende boerenerven in het gebied met de boerderijen die toegankelijk zijn voor broedvogels als de boerenwaluw. Hierbij is ook de aanwezigheid van een geschikt foerageergebied van belang. Een agrarische (neven-)functie voor deze gebouwen kan hier in sterke mate aan bijdragen. Te denken valt aan een kinderboerderij of manege.

Los van de mogelijke aanwezigheid van kolonieplaatsen van vleermuizen in boerderijen, biedt de aanleg van een vleermuiskelder of -bunker een meerwaarde voor het gebied.

3. Beperken van de negatieve 'uitstraling' van de woonwijk naar het aangrenzende agrarische gebied aan de noordzijde. Voorkomen dient te worden dat een groot deel van dit gebied ook haar functie verliest voor met name weidevogels.

In de randzone is daarom een doorgaande weg met bijbehorende verlichtingsbronnen minder gewenst. Verlichting kan een verstrendend effect hebben voor weidevogels. Ook een randzone met hoge bomen is minder geschikt. Deze bomen bieden roofvogels en kraaien een goede uitvalsbasis van waaruit nesten leeggehaald worden.

Ter overweging wordt de suggestie gedaan om de verbindende vaarweg tussen de Zwette en de Franekervaart aan de noordzijde van het plangebied te leggen. Hiermee vormt deze een natuurlijke buffer tussen de stadsuitbreiding en het achterliggende agrarisch gebied. Een situering aan de rand van de bebouwing biedt bovendien een meer ongestoorde situatie waarvan broedvogels zullen profiteren.

Voorkomen dient te worden dat met de drainage van de woonwijk ook het aangrenzende agrarische gebied verder wordt drooggelegd. Ook als hydrologische buffer zou een vaarweg langs de noordkant goed functioneren.

4. Om de groene inrichting aan de westzijde van het plangebied te laten aansluiten op natuurwaarden die kenmerkend zijn voor de regio, heeft een hoofdzakelijk open landschap met veel water de voorkeur. Kleine, natte bosjes met elzen en wilgenstruweel kunnen bijdragen aan de 'groene aankleding'.

Met de verdere ontwikkeling van het stedenbouwkundig ontwerp kunnen op een groter detailniveau tevens elementen worden ingebracht die een ecologische meerwaarde hebben. Hierbij valt te denken aan een zwaluwwand of vleermuiskelder. Ook kan bij de bouw van woningen worden voorzien in nestgelegenheden voor mussen, bijvoorbeeld door het toepassen van traditionele pannendaken. Onder meer schuren en openbare gebouwen lenen zich hiervoor.

### 6.3 Discussie

Met dit onderzoek zijn geen soorten aangetroffen die een belangrijke belemmering vormen voor de ontwikkeling van een woonwijk in het gebied Harinxmaland. De soortenbescherming zoals die in de Flora- en faunawet is opgenomen lijkt geen grond te bieden voor grote aanpassingen in de planvorming.

Op kleine schaal verdient de aanwezigheid van vleermuizen rondom een aantal boerenerven enige aandacht. Bij mogelijke sloop van of ingrijpende aanpassingen aan de gebouwen, dient nader onderzocht te worden in hoeverre hier kolonieplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Bij aangetoonde kolonieplaatsen van vleermuizen verdient het aanbeveling deze op te nemen in de planvorming. Omdat alle vleermuizen zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, kennen ze een streng beschermingsregime. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten is een omslachtige procedure.

Voor het onderzoeksgebied is van groot belang dat de broedplaatsen van de meeste vogelsoorten, inclusief weidevogels, alleen beschermd zijn gedurende het broedseizoen. Dit betekent dat het vernietigen van het leefgebied van de weidevogels, wat met de stadsuitbreiding zonder meer het geval is, niet onder de Flora- en faunawet valt, zolang de werkzaamheden tijdens het broedseizoen niet verstorend zijn.

Op grotere schaal is echter wel sprake van een cumulatief effect van ontwikkelingen in het agrarisch gebied waardoor weidevogels onder druk komen te staan. Vooral voor de grutto wordt in dit opzicht veel media-aandacht gevraagd. Deze soort is in belangrijke mate afhankelijk van Nederland als broedgebied. Er is sprake van een sterk dalende trend in het aantal broedgevallen. Elke negatieve ontwikkeling voor deze soort draagt bij aan deze trend, ook al zijn veel van deze ontwikkelingen afzonderlijk niet significant van invloed.

De Flora- en faunawet biedt vooralsnog geen grond om op deze ontwikkeling invloed uit te oefenen. Toch beschouwt Eelerwoude de weidevogels als het grootste ecologische 'risico' voor de verdere planvorming. Zij vormen de

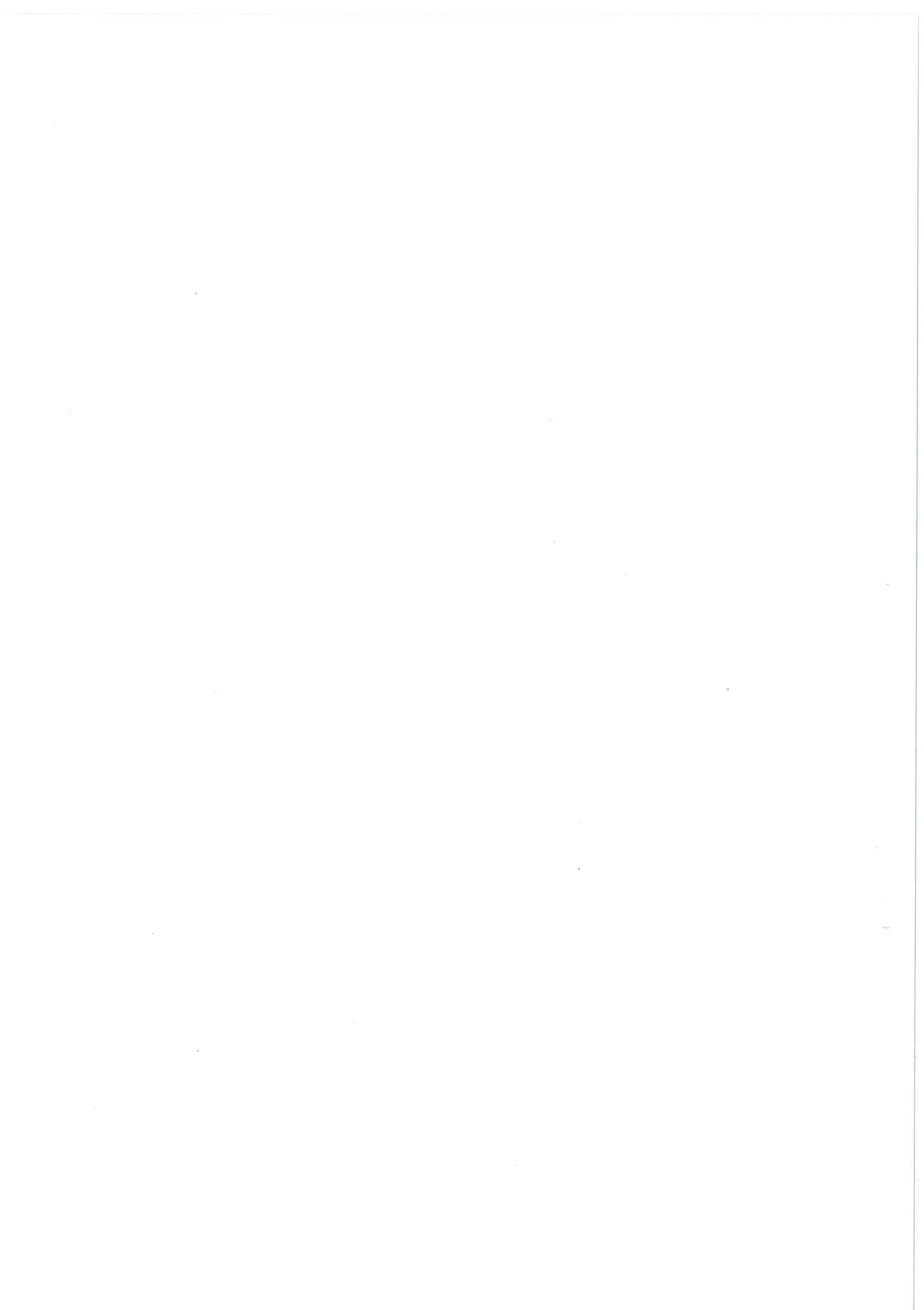
belangrijkste ecologische én de meest kwetsbare waarden in het gebied en zullen daarmee mogelijk aanleiding geven voor een politieke discussie rondom de stadsuitbreiding.

Het onderzoeksgebied lijkt geen belangrijk gebied te zijn voor overwinterende ganzen. Plaatsen waar dit wel het geval is, lijken als vaste rust- en verblijfplaats zoals benoemd in de Flora- en faunawet, aangemerkt te worden. Hiermee biedt de wet een mogelijkheid om ontwikkelingen op dergelijke locaties tegen te houden. Bij mogelijke protesten zal aan de hand van wintertellingen vastgesteld moeten worden of hier daadwerkelijk geen sprake is van een belangrijk ganzengebied.

In voorbereiding op ruimtelijke ontwikkelingen worden vaak gronden aangekocht die vervolgens korte of langere tijd braak blijven liggen. Met het braakleggen van gronden ontstaat voor veel dieren, die nu niet of in mindere mate in het gebied voorkomen, een geschikt leefgebied. Als latere ingrepen lijden tot verstoring van deze soorten zal wellicht een nieuwe inventarisatie uitgevoerd moeten worden ten behoeve van een ontheffingsaanvraag.



Afbeelding 9. Jonge meerkoeten, waargenomen in het plangebied op 14 september. De natuur houdt zich niet altijd aan de regels en kan flexibiliteit in de planvorming vragen.





## **BIJLAGEN**

- Bijlage 1: Begrenzing onderzoeksgebied
- Bijlage 2: Bemonsterde watergangen
- Bijlage 3: Broedvogels
- Bijlage 4: Vleermuizen
- Bijlage 5: Flora
- Bijlage 6: Samenvatting Flora- en faunawet

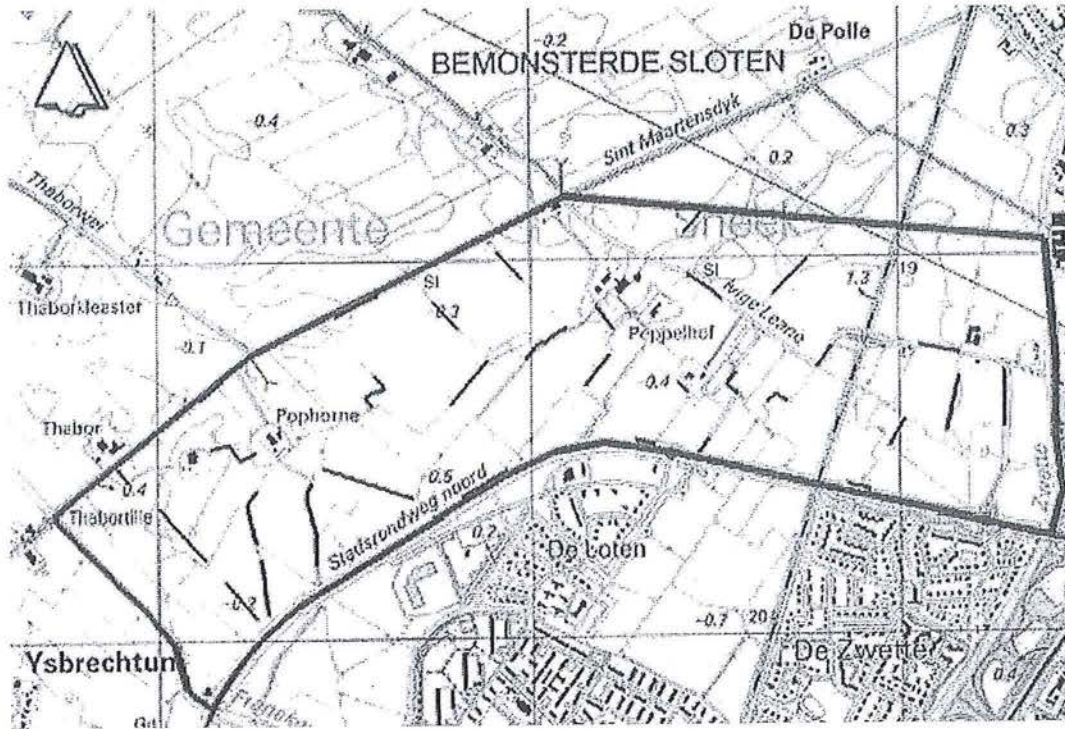


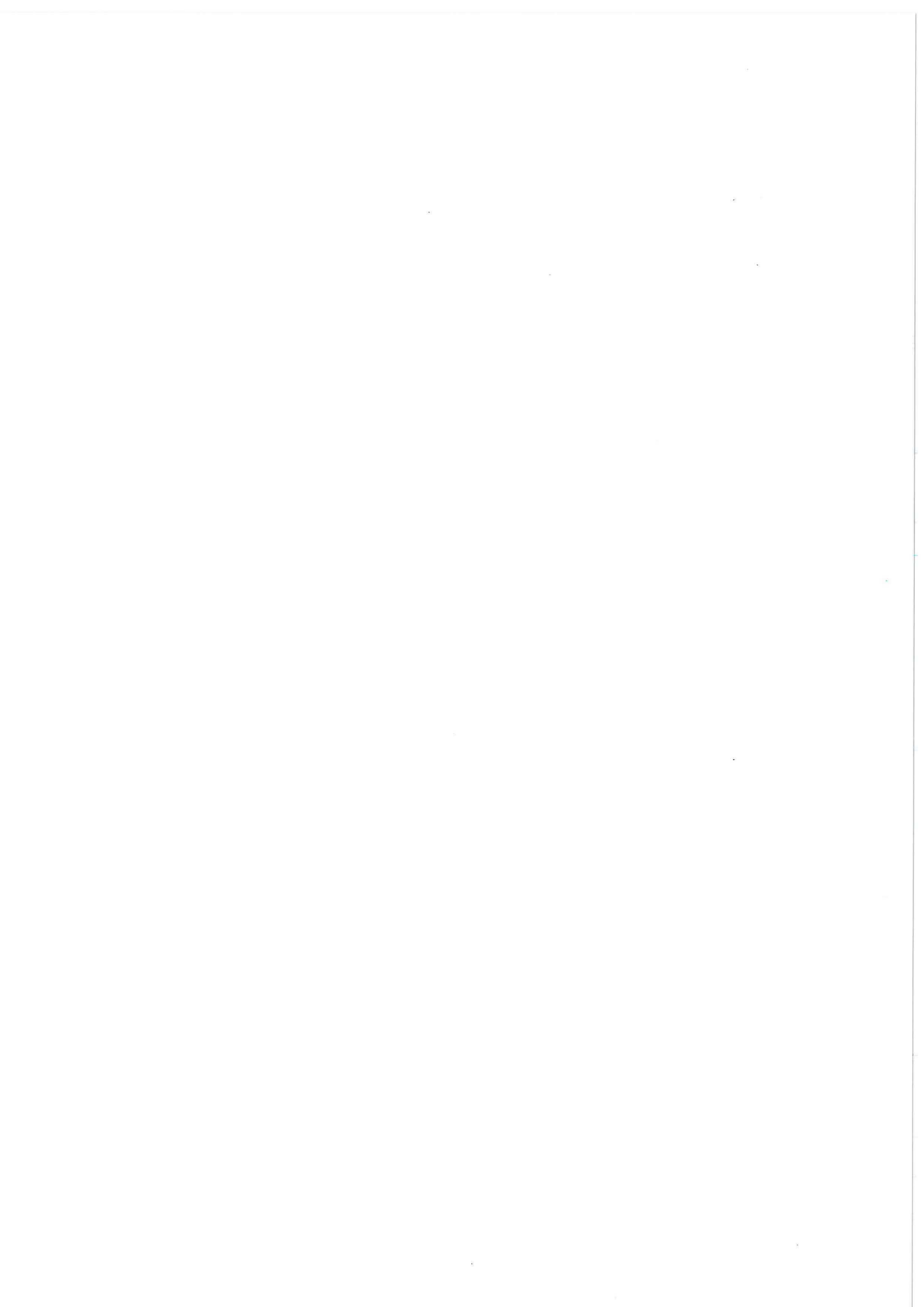




**BIJLAGE 2. BEMONSTERDE WATERGANGEN**



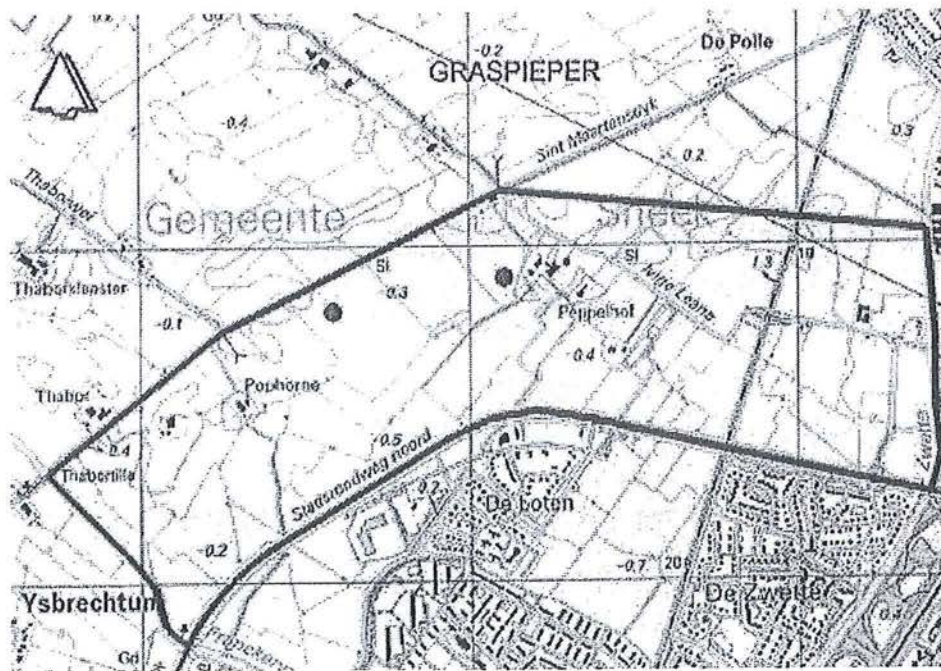
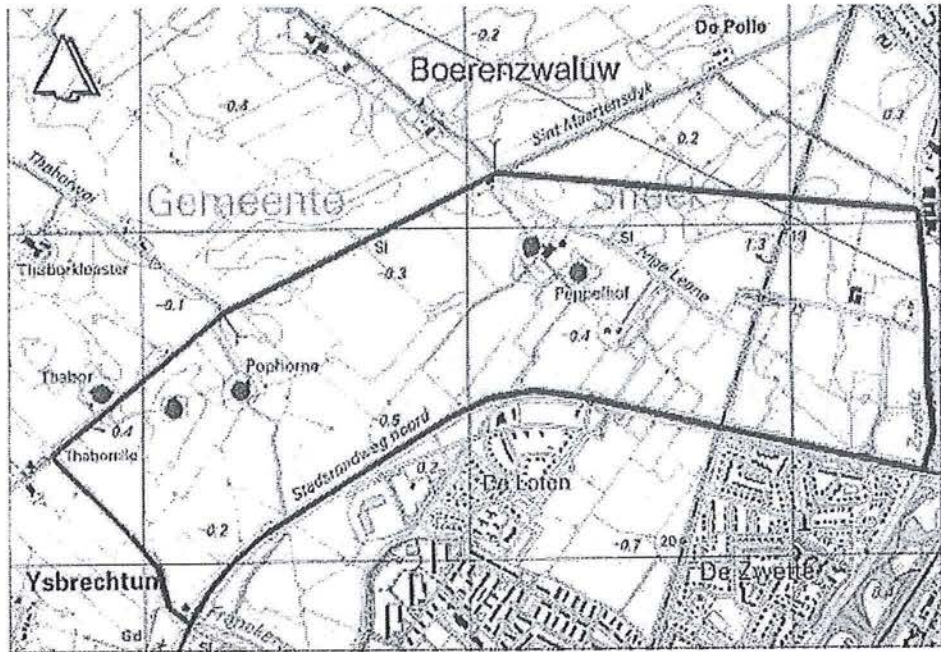


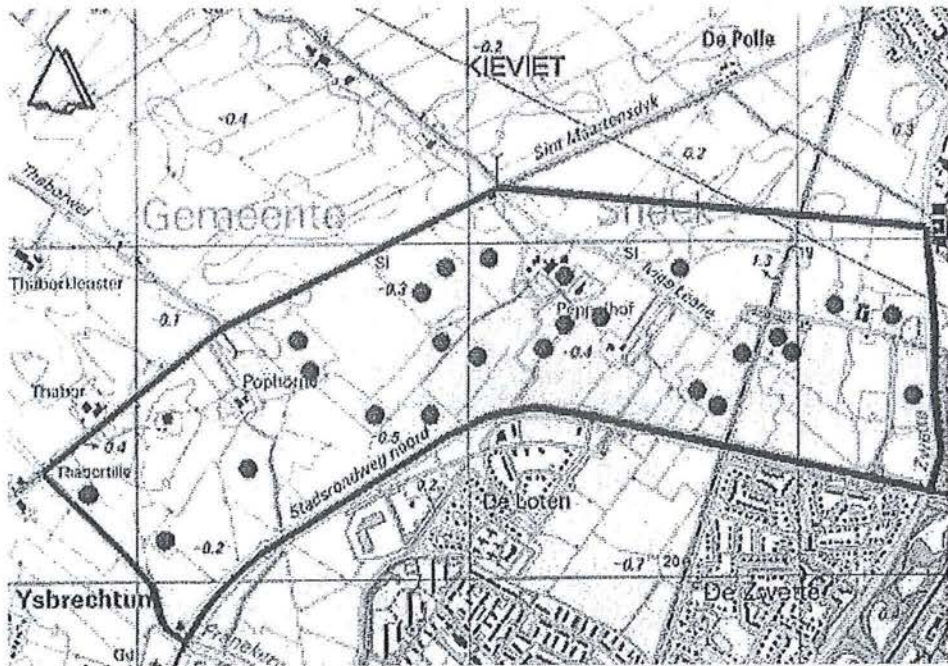
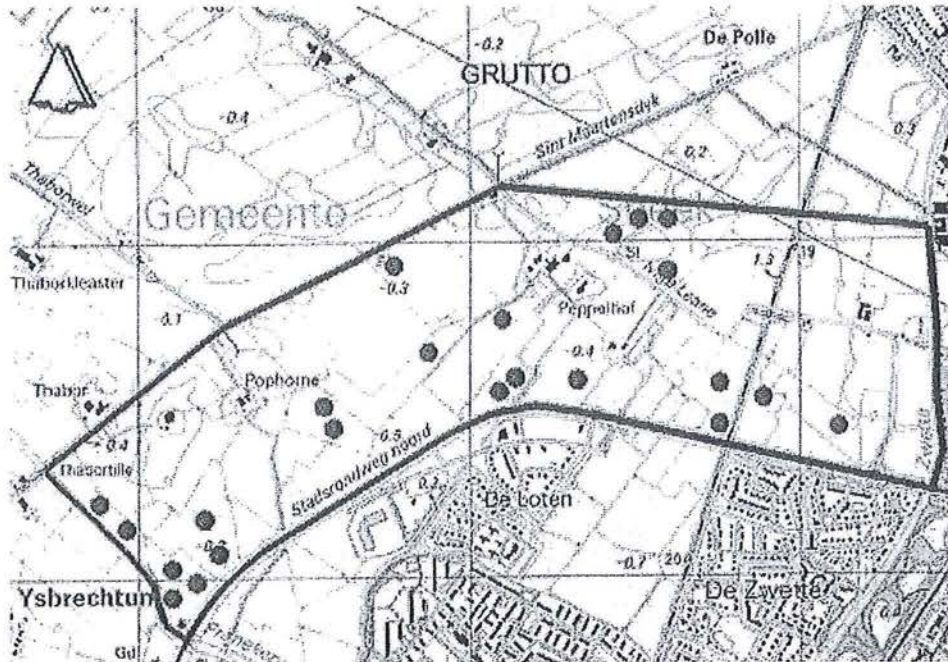




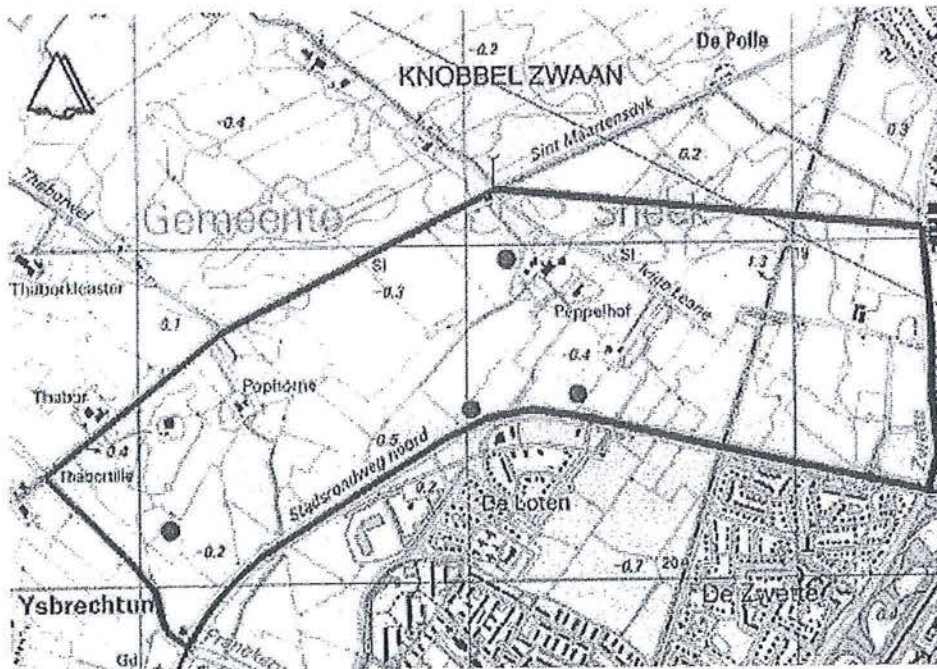
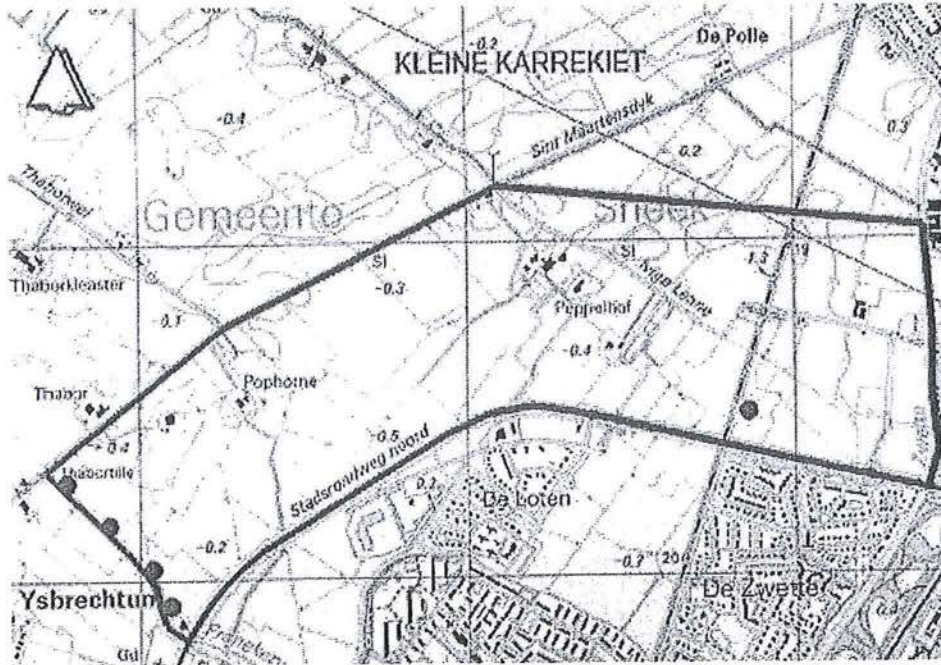
**BIJLAGE 3. BROEDVOGELS**

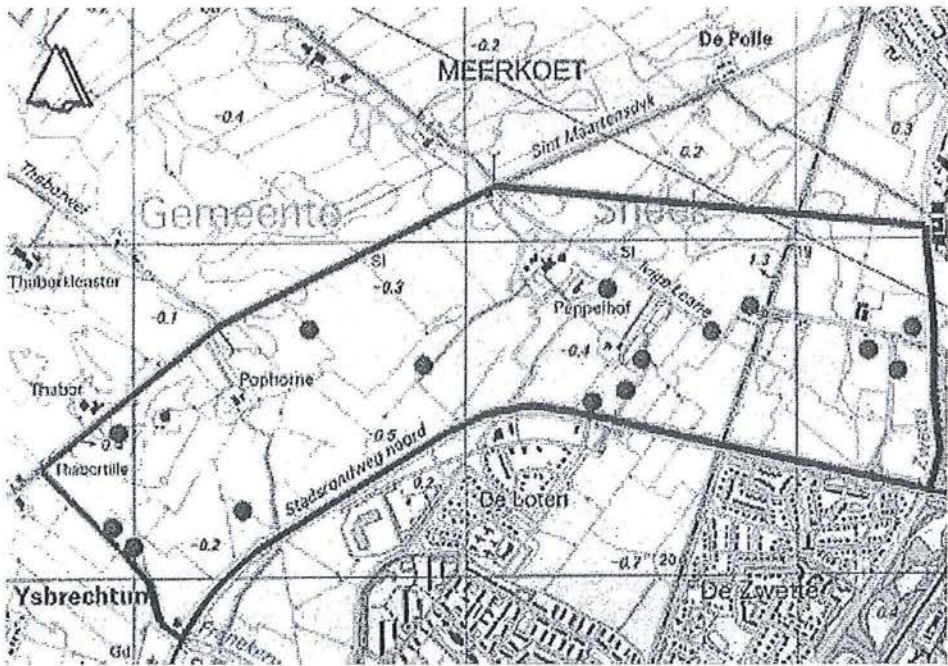
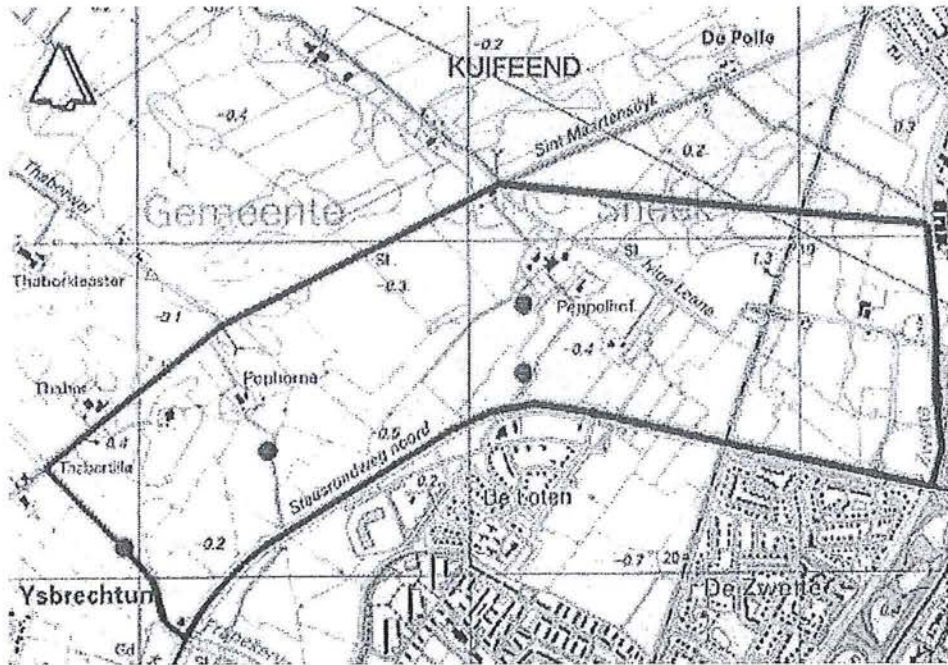


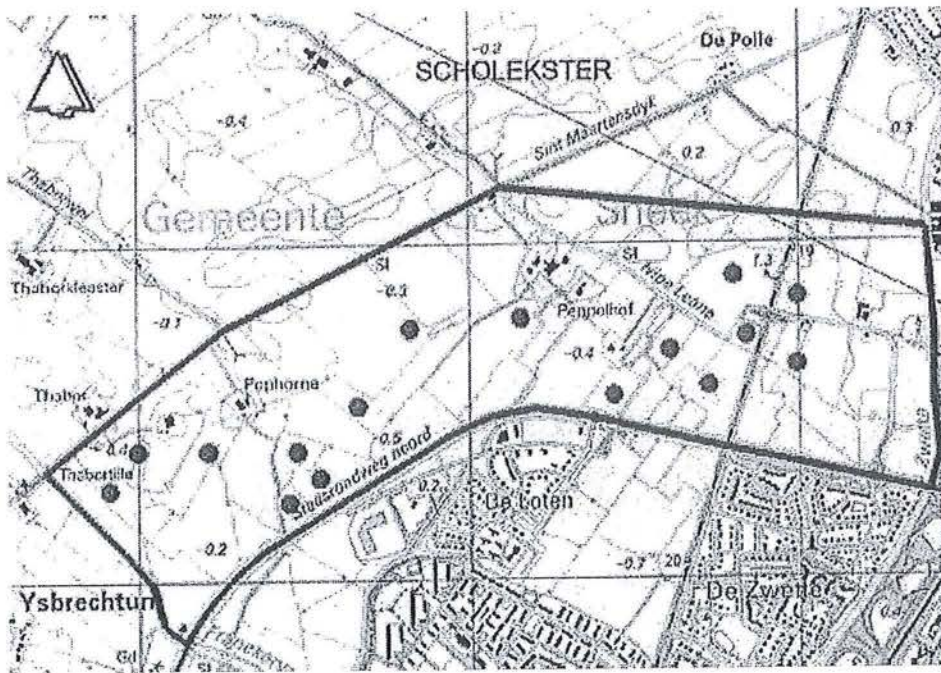
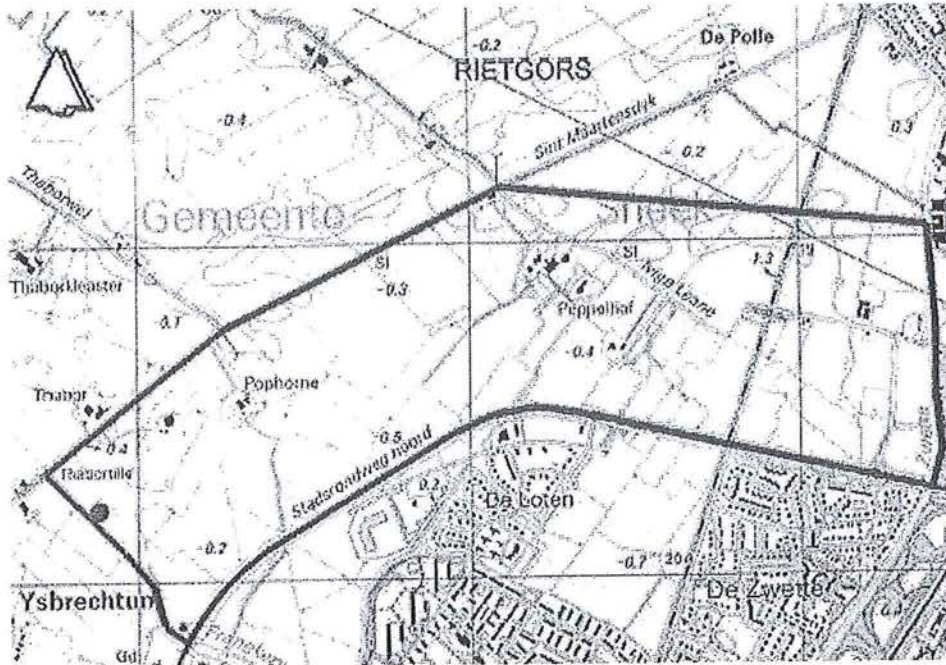


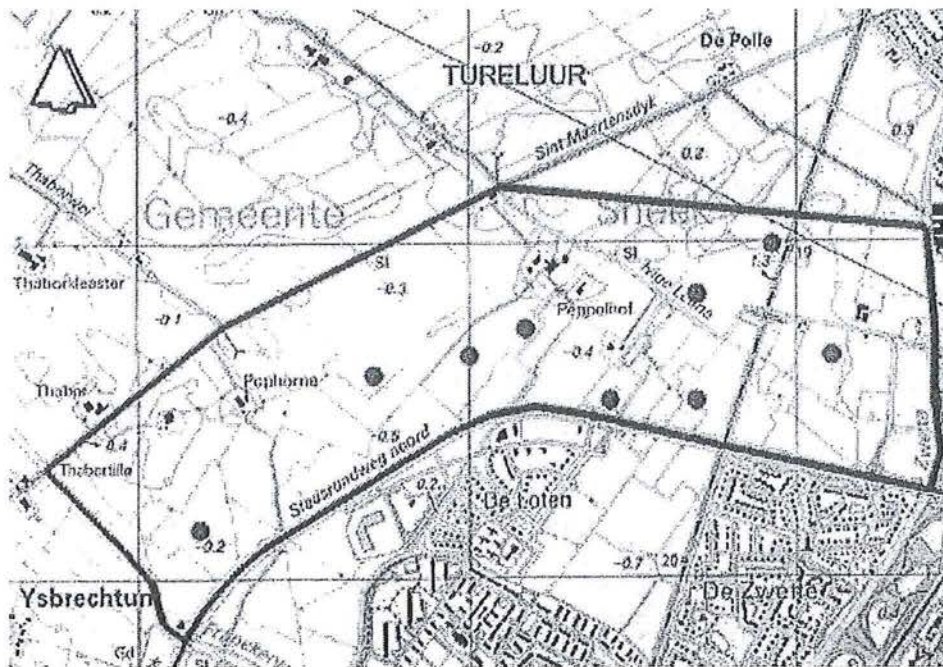


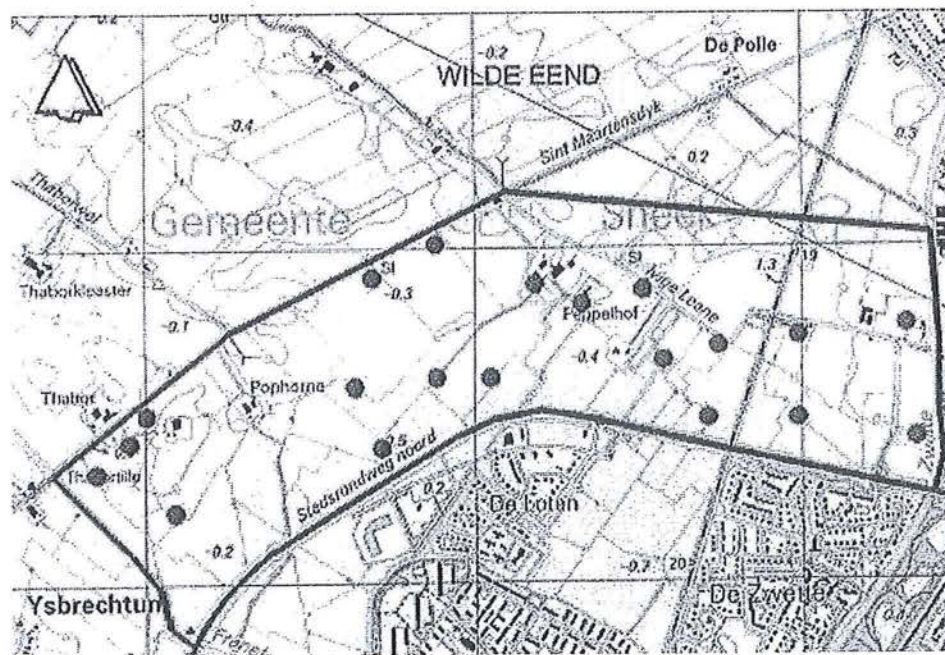


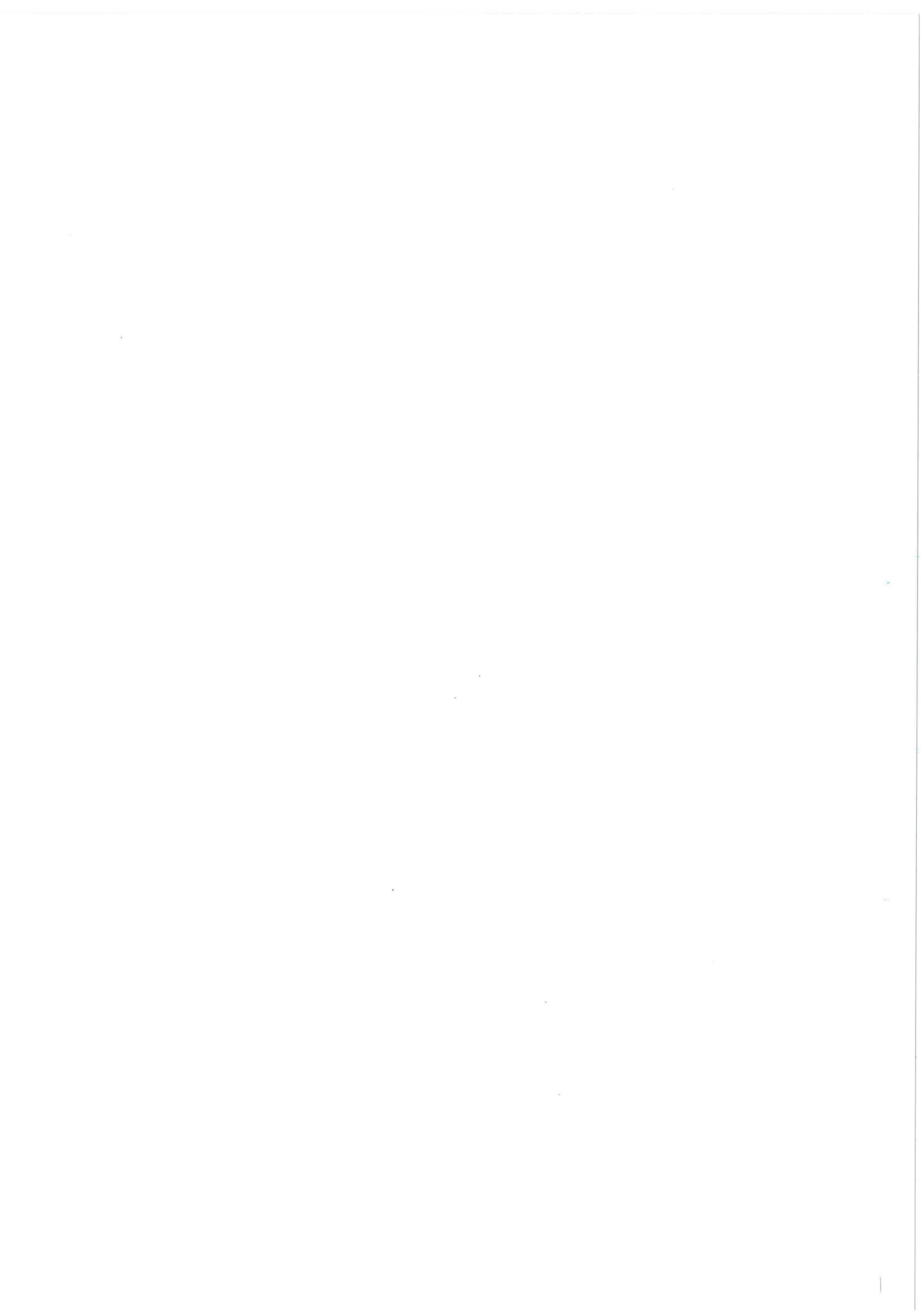






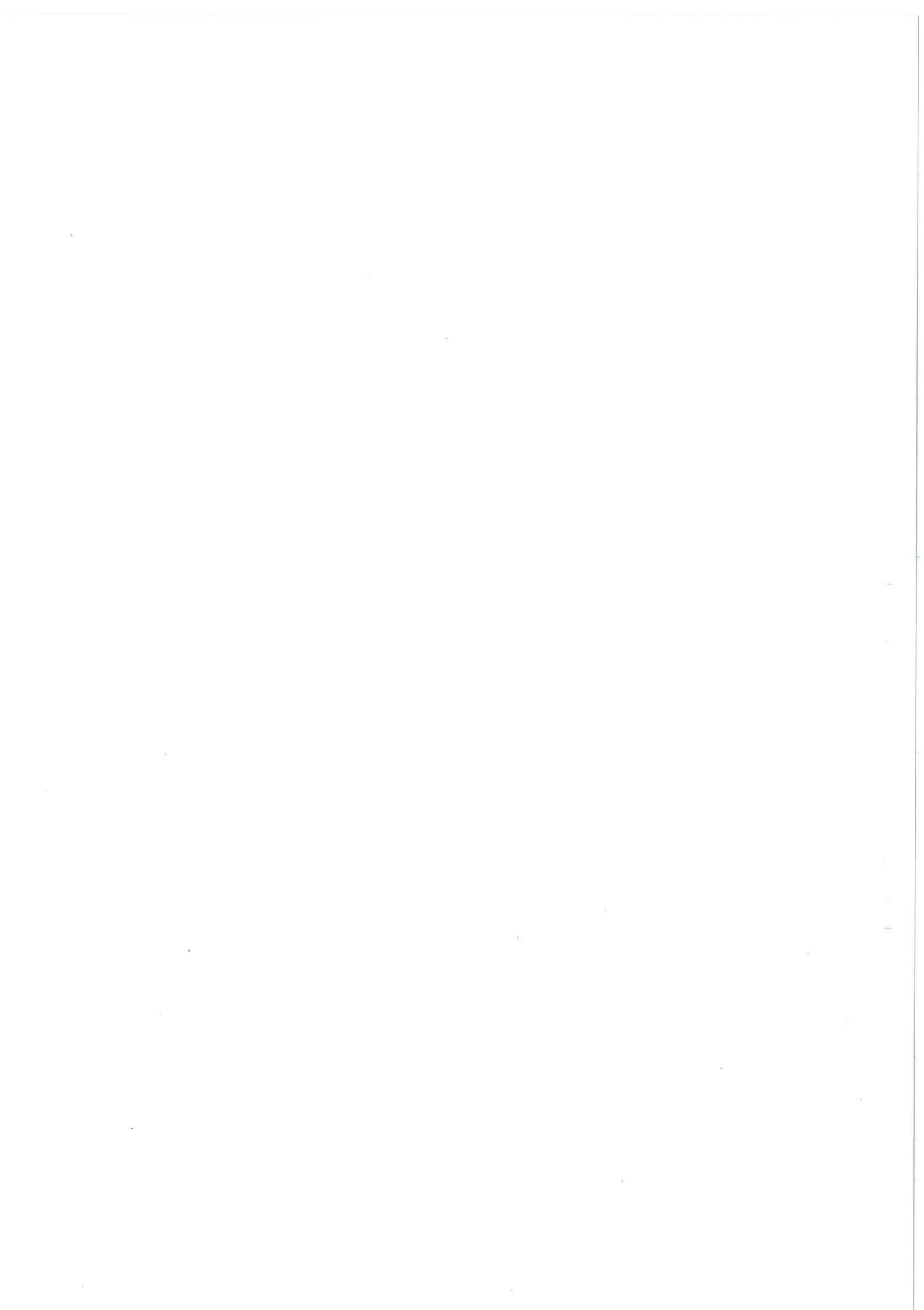




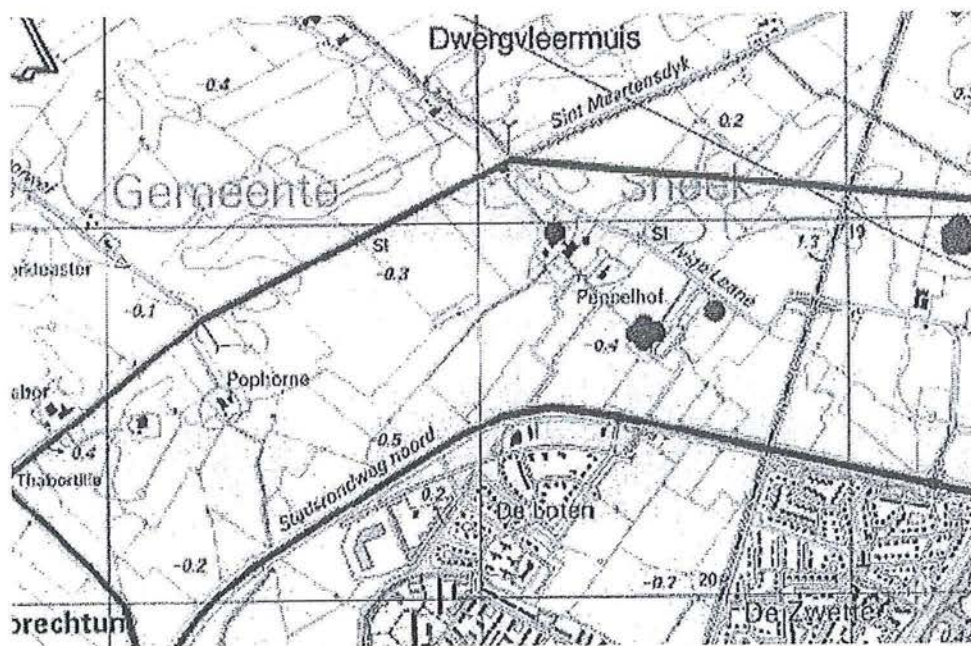
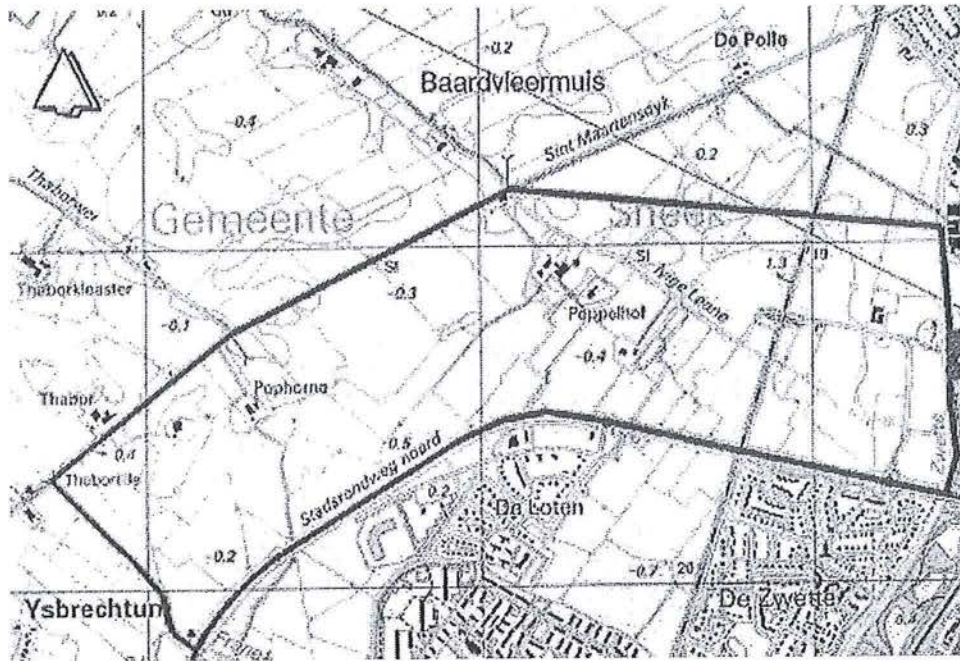


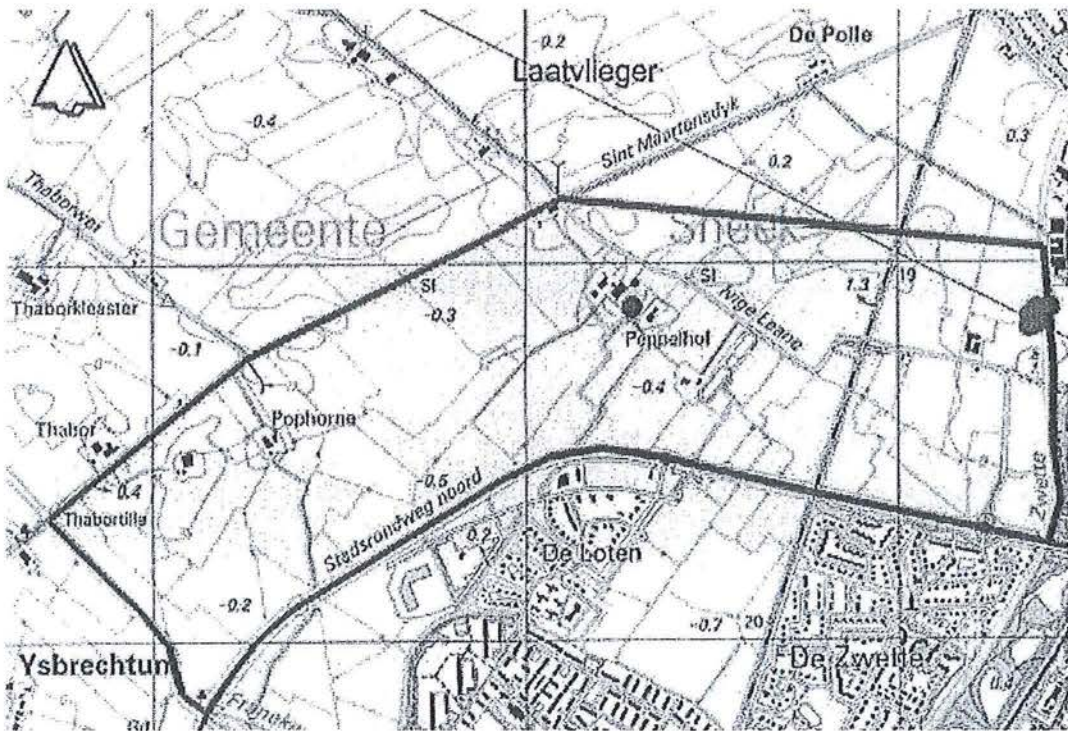
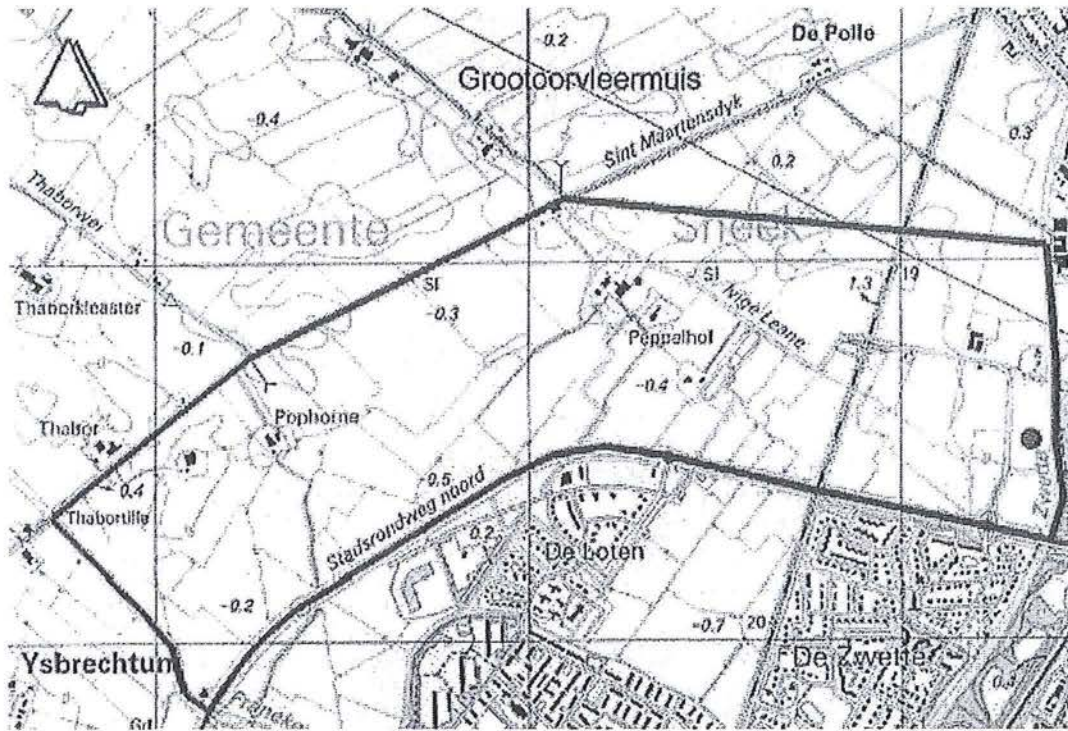


## **BIJLAGE 4. VLEERMUIZEN**



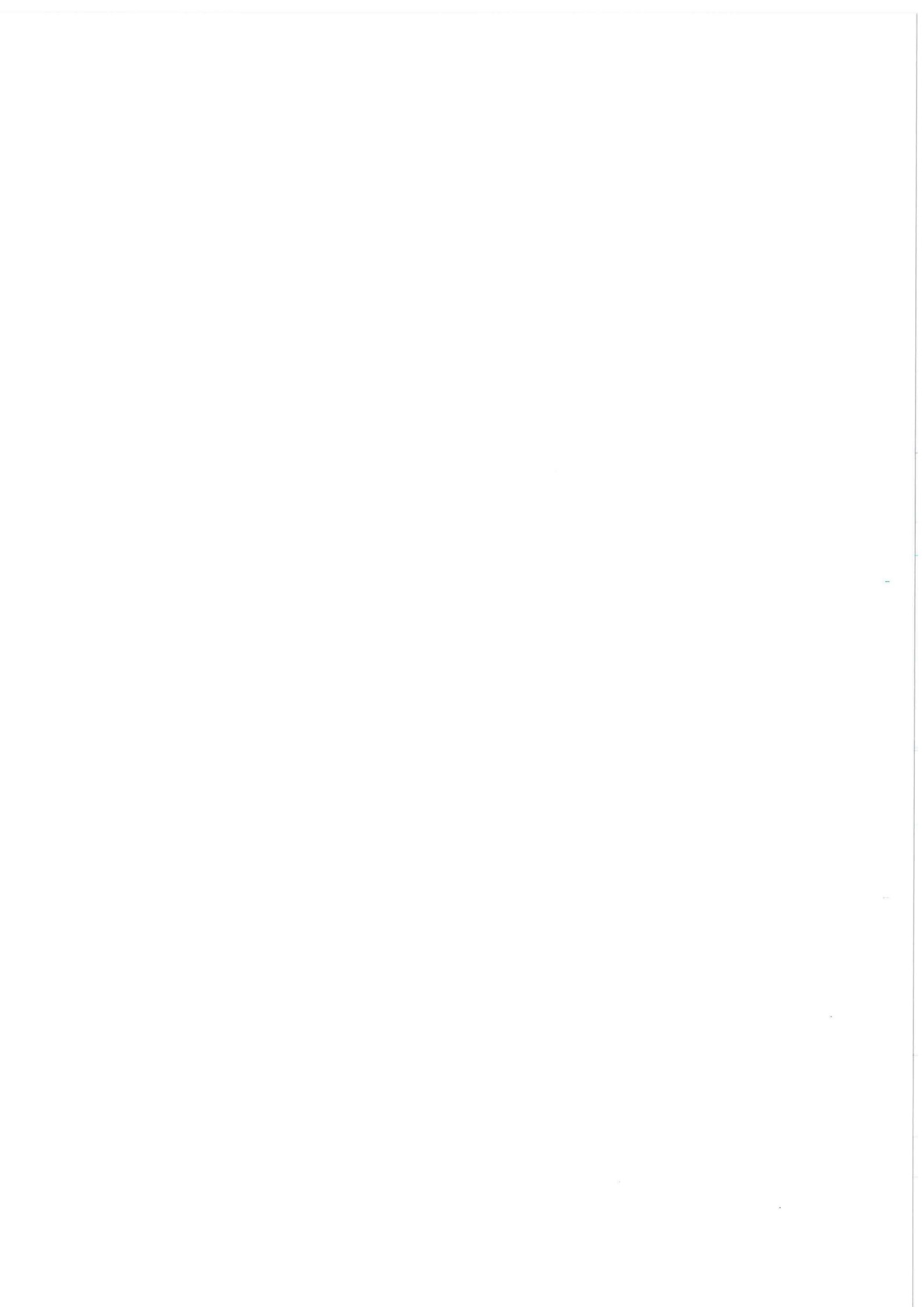


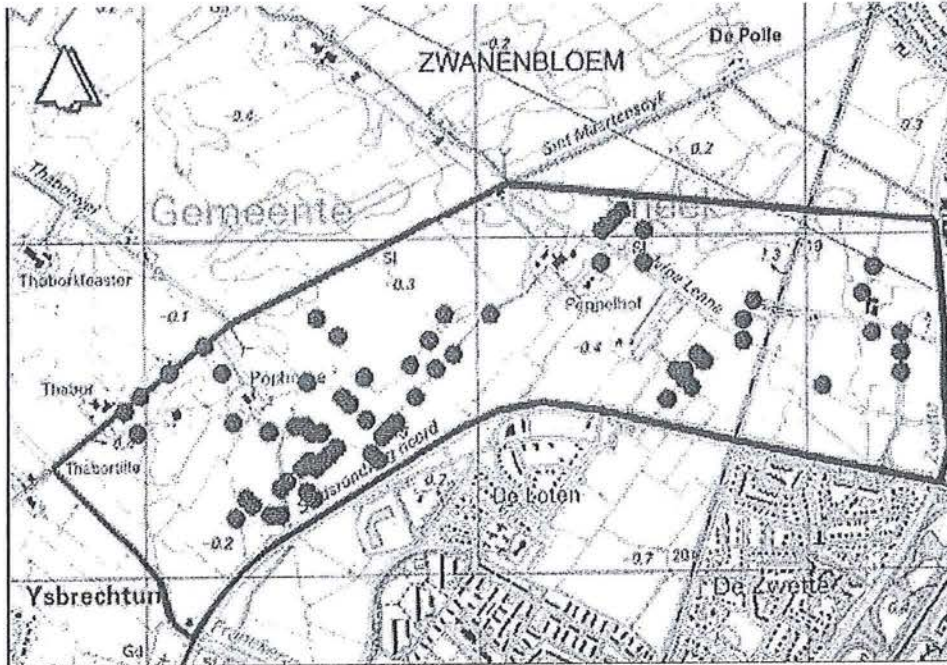


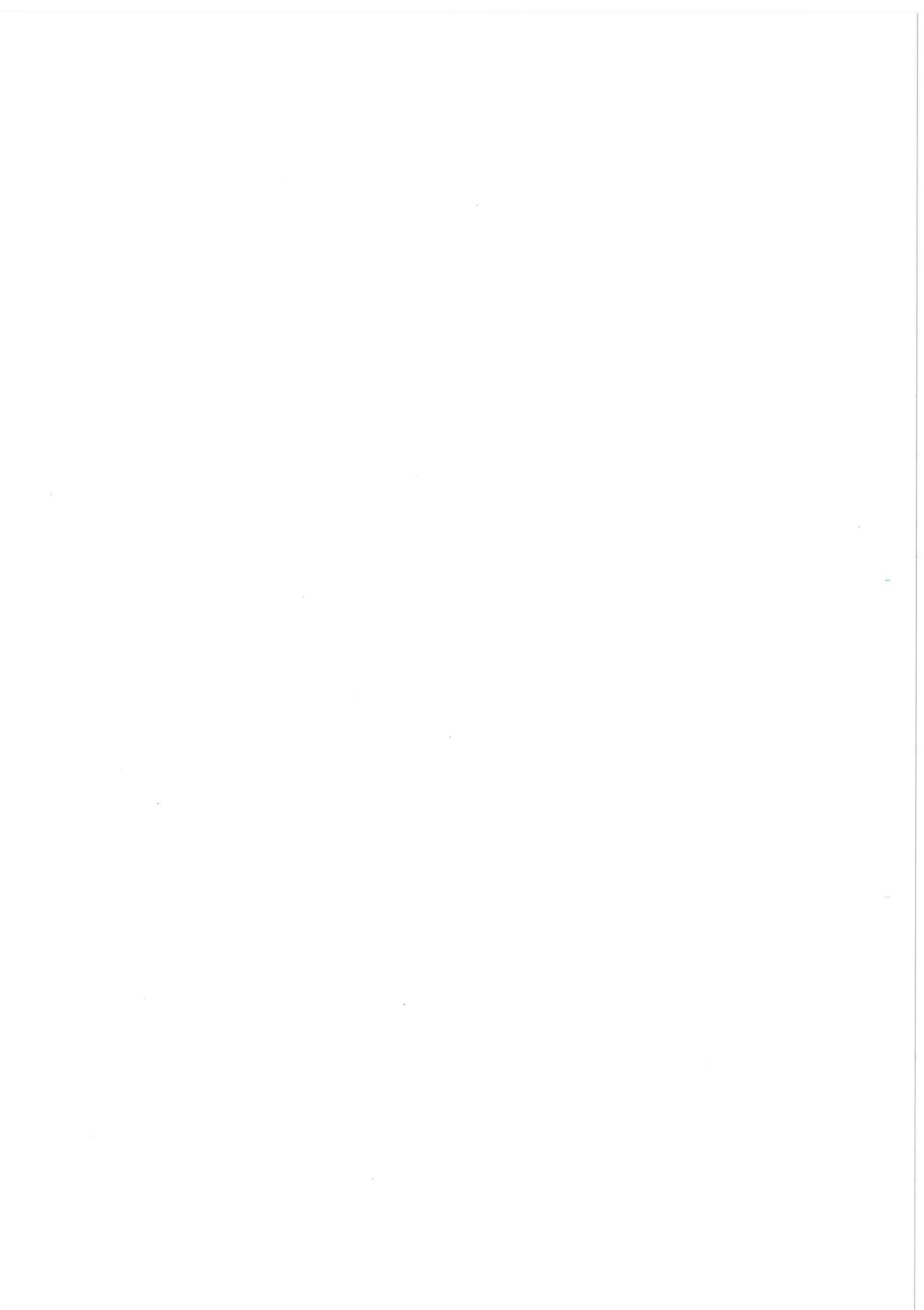




**BIJLAGE 5. FLORA**







## BIJLAGE 6. SAMENVATTING FLORA EN FAUNAWET

De Flora- en Faunawet is sinds 1 april 2002 in werking en vervangt de Vogelwet, de Jachtwet en een deel van de Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V). De op soortbescherming gerichte onderdelen van de Europese natuurregeling (Vogel- en Habitatrichtlijn) zijn in de Flora- en Faunawet opgenomen.

De Flora- en Faunawet gaat uit van het "nee, tenzij"-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is een uitzondering. In de praktijk betekent dit dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. De Flora- en Faunawet heeft dan ook de nodige consequenties en gevolgen voor ruimtelijke ingrepen.

In de Flora- en Faunawet is een algemene zorgplicht opgenomen, die inhoudt dat iedereen bij zijn of haar handelen (of juist het nalaten van handelen) de negatieve effecten hiervan voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving, moet voorkomen of indien dat niet mogelijk is deze zo veel mogelijk moet beperken.

Daarnaast is een aantal, nader bij naam genoemde soorten, expliciet beschermd. De verbodsbepalingen en ontheffingsmogelijkheden zoals die in de wet zijn benoemd, hebben betrekking op deze beschermde soorten.

Samengevat kan gesteld worden dat alle vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd zijn. Er geldt een klein aantal uitzonderingen als de huismuis, bruine en zwarte rat. Daarnaast is een beperkt aantal, meestal zeldzame, planten, vlinders, libellen, vissen en overige ongewervelden beschermd.

De handelingen die verboden zijn ten aanzien van beschermde soorten zijn in de wet als volgt beschreven:

Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats

**Artikel 8.** Het is verboden planten, behorende tot een inheemse beschermde plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving

**Artikel 9.** Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

**Artikel 10.** Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

**Artikel 11.** Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

**Artikel 12.** Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Bij de beoordeling van de situatie is uitgegaan van de Flora- en faunawet inclusief het 'AMvB artikel 75' van 10 september 2004 en de bijbehorende tabellen, die naar verwachting per 1 januari 2005 in werking treden. In het 'AmvB artikel 75' worden beschermde soorten op basis van de mate van bescherming onderscheiden in drie categorieën.

#### categorie 1. Algemene soorten

Voor de soorten in deze categorie geldt een vrijstelling voor de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

In deze categorie vallen onder meer veel algemene zoogdieren, de meest algemene amfibieën en aantal plantensoorten.

#### categorie 2. Overige soorten

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling voor de soorten in categorie 2 als wordt gewerkt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of instantie zelf worden opgesteld en ter goedkeuring aan het ministerie worden voorgelegd. Zolang er geen gedragscode is, dient waarschijnlijk een ontheffing te worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

In deze categorie vallen alle vogelsoorten. Verder is een beperkt aantal minder algemene zoogdieren als eekhoorn en steenmarter en een grote groep planten opgenomen.

#### categorie 3. Soorten bijlage IV HR / bijlage 1 AMvB

Voor de soorten in deze categorie dient een ontheffing te worden aangevraagd voor het uitvoeren van verboden handelingen zoals benoemd in de Flora- en faunawet. Ook met een gedragscode kan geen vrijstelling worden verkregen. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een bij de wet genoemd belang
2. er is geen alternatief
3. er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort

In deze categorie zijn zeldzame en kwetsbare soorten opgenomen. Dit betreft onder meer alle vleermuissoorten, zeldzame amfibieën en reptielen, een grote groep vlinders en libellen en enkele planten.





## LITERATUURLIJST

Altenbrug en Wymenga, 2003. Beoordeling van de realisatie van de Middelseeroute nabij Scharnegoutum in het kader van de Flora- en faunawet.

Buro Vijn, s.a. Structuurschets 2020 Sneek en Wymbritseradiel Noord

Molenaar, J.G., de., D.A. Molenaar en M.E. Sanders, 2000. Wegverlichting en natuur. Lokale invloed van wegverlichting op een grutttopopulatie. Wageningen: Alterra

Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen. Doetinchem: Media Publishing

Sierdsema, H., 1995. Broedvogels en beheer. het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos en natuurterreinen. SBB-rapport 1995-1, SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. SBB / SOVON, Driebergen / Beek-Ubbergen

Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra en T. Westra, 1991. Nederlandse ecologische flora. Wilde planten en hun relaties. Deel 4.

